

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

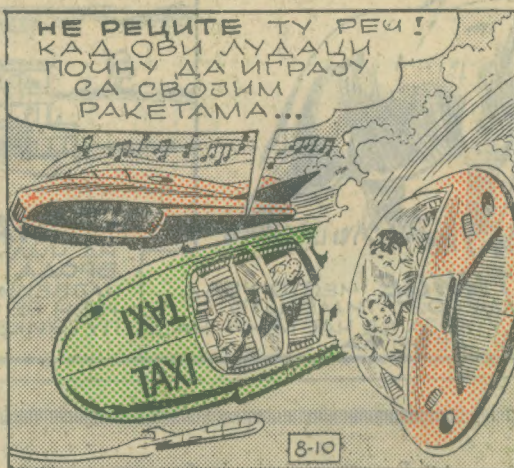
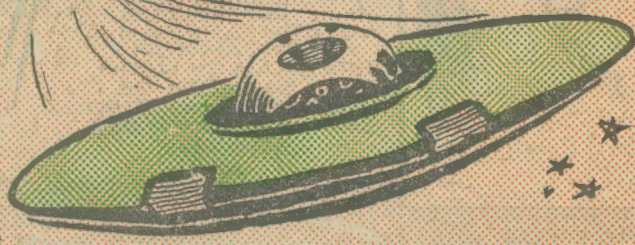
20
ДИНАРА
1952

Година XXIV. Број 594
Субота 18. мај 1963. год.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОВЕ

ДРЖАТИ ПАЛЦЕ

Кад нам се друг или пријатељ налази пред неким важним и за њега одлучујућим догађајем, испитом на пример, ми му, желећи да покажемо да ћемо у тим часовима у мислима бити уз њега и да се надамо његовом успеху, обично кажемо: „Држају ти палце“.

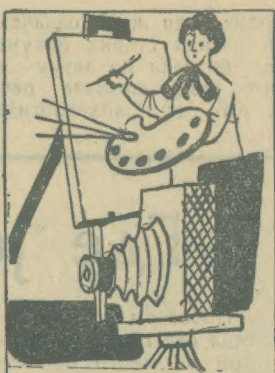
Ова изрека, заједничка многим народима,

води порекло из старог века када је палац, држан подигнут у вис, значио много више од лепих и пријатељских жеља. Наиме, то је био знак да се прогонећој или на смрт осуђеној особи дарује помиловање.

ОБЗИРНИ ПРОНАЛАЗАЧИ

Још пре сто година многи европски листови донели су вест да су у Кесингтонском музеју технике у Лондону откривени дагеротипи, претече фотографије, израђени много пре Да

гера који се сматра њиховим проналазачем. Ти дагеротипи дело су проналазача парне машине Џемса Вата и његових пријатеља Кавендиша и Пристлија. Међу тим првим на свету фотографијама нађено је и писмо познатог сликара-портретисте Вилијама Бичера. Потврђујући у писму пријем неколико дагеротипа израђених на сребрним плочама и папиру, Бичер моли проналазаче да не објаве свој проналазак који би „неминовно угрозио портретно сликарство“. Наумници су уважили Бичерову молбу.

У ОВОМ БРОЈУ: Историјско иштовање Тирила и Мешодига. Већар који сече лабе. Лаурел и Харди још беселе људе. О енциклопедијама. Први аутомобил у Београду.

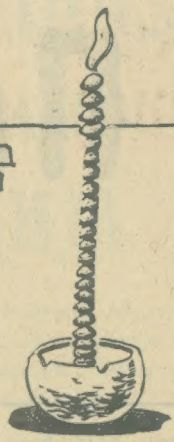
ЦЕНАЕРОВИ ВОДОПАДИ

У КЕНИЈИ
(АФРИКА)
ВИСОКИ
20
МЕТРА
СРУЧУЈУ
СЕ КРОЗ
"ПРОЗОР
У ЗИДУ
ОД СТЕНА"

СВЕТА ОД ПЛОДОВА

ПЛОДОВЕ
БИЛКЕ
ALEURITES
MOLUCANA
ПОЛИНЕЖАНИ
НАНИЖУ
ЈЕДАН НА
ДРУГИ И
УПОТРЕБЛА-
ВАЈУ ИХ КАО
СВЕТЕ

ОД ИМЕЛЕ
СТАРИ ДРУИДИ
У БРИТАНИЈИ
ПРАВИЛИ СУ НАПИ-
ТАК ЗА КОЈИ СЕ
НЕОПРАВДАНО ВЕРО-
ВАЛО ДА ЛЕЧИ СВЕ
БОЛКЕ

ТЕМЕРЛАН

ПОЗНАТИ МОНГОЛСКИ ОСВАЈАЧ
ПОД ИЗГОВОРОМ ДА СЕ ПОКОРАВА
КОРАЊУ

ПОВИО ЈЕ 2.000.000 ЛУДИ,
ЖЕНА И ДЕЦЕ!

ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ КРЕНУО НА ОСВА-
ЈАЊЕ ИНДИЈЕ 1397, ТЕМЕРЛАН ЈЕ
ЗАТВОРИО ОЧИ И ОТВОРИО КОРАЊ
НА СТРАНИЦИ КОЈА ЈЕ ПОЧИЊАЛА
РЕЧИМА:

"ПРОРОК ВОДИ РАТ ПРОТИВ
НЕВЕРНИХ И НЕПОКОРНИХ"

СЛОНОВИ СКИТНИЦЕ ЧЕСТО УБЛА-
ЖАВАЈУ СВОЈУ УСАМЉЕНОСТ ТИМЕ ШТО
УСВОЈЕ НЕКУ ПТИЦУ КОЈА СЕ НАСТАНИ НА
ЊИХОВИМ ЛЕДИМА

ПАРОБРОДИ

НА ПИЛУ ЧЕСТО СЕ СASTOЈЕ ОД ТРИ
БРОДА ВЕЗАНА ЈЕДАН УЗ ДРУГИ
НАЗВЕИ ОД ЊИХ ОНАЈ У СРЕДИНИ НАМЕ-
ЊЕН ЈЕ ПУТНИЦИМА 1 РАЗРЕДА, ДРУГИ ЈЕ ЗА
ПУТНИКЕ 2 РАЗРЕДА А НАЈМАЊИ ЗА ПУТНИКЕ
3 РАЗРЕДА

ЗАШТО КАЖЕМО

АРХИВ

Архив, реч која означава
скуп разних старих докумен-
тата, подсећа на звуку на
много нама познате речи
као што су "археологија"

(наука о старинама), "архај-
ска" (то јест најстарија) ера
у животу земље или "арха-
ичан" — застарео, старомо-
дан. Међутим, реч "архив" са
овим речима нема заједнич-
ко порекло.

Грчка реч "арханос" која
значи "древни" лежи у о-
снови нама познатих речи
као што су "архаизам" (за-
старела реч или израз), "ар-
хаист" (поклоник старина) и
"археологија". Међутим, реч
"архив" настала је од сасвим
друге речи — "археон" ко-
ја је пак, постала од "архе"
што значи "влада". Стара
грчка реч "археон" означа-
вала је "владину зграду" или
"државну кућу".

Како се реч "археон" прет-
ворила у "архив"? То се сва-
како не би догодило да је
та реч дошла код нас и у о-
стале земље директно из Грч-
ке. Али, пре но што је про-

дрла у остале језике, ова
реч је веома давно ушла у
латински језик и по законима
овог језика добила је нов
облик "архивум" који тачно
одговара грчком "археон".

Нама је данас познато да
римски правник Улпијан, ко-
ји је живео на крају другог
века наше ере, употребљава
већ реч "архивум" у значе-
њу које је блиско данашњем.
Код Улпијана "архивум" има
значање: књижица.

Много касније, вероватно
у средњем веку, латинско
"архивум" кренуло је на се-
вер и продрило у француски
и немачки језик где је изгу-
било свој типично латински
завршетак "ум" и претворило
се у "архив".

ЛАНДАУ И ЦИК-ЦАК

Ландау је једна врста ко-
чија са четири седишта и
кровом који може да се ски-
да. То су биле парадне ко-
чије за нарочито свечане при-
лике. Кочије су добиле име
по Ландау, једном грађињу

у Баварској који је био го-
тово славан по изради раз-
них кола.

С грађињем Ландау везано
је рођење још једне речи ко-
ја је ушла у многе језике.
Било је то при опсади овог
града чијим је утврђивањем
руководио знаменити Вобан,
градитељ неколико десетина
тврђава и аутор преуређења
више од 300 ратних утврђе-
ња. При одбрани града ро-
вови нису били копани у пра-
вој, већ у изломљеној лини-
ји по узору на латинско сло-
во "з". То је у ратној ве-
штини била новина и те од-
брамбене линије непријатељи
су прозвали "цик-цак".

КВОРУМ

Израз "кворум" који озна-
чава законом предвиђен број
чланова једне организације
чије је присуство на седни-
ци потребно да би се могле
доносити пуноважне одлуке,
дошао нам је из Енглеске.
Али, порекло овог израза је
латинско. Некад је у запад-
ним европским земљама ла-
тински био међународни је-
зик науке и цркве, језик у-
чених људи, лекара, правни-
ка и законодаваца. Мада је
ова реч латинска, ње нема
у речницима латинског јези-
ка као што то, на пример,
у нашим речницима нема ре-

чи "мене" или "њих" иако
су то наше речи.

Некада су у Енглеској при
постављању мировних суди-
ја одређивани и услови под
којима мировни судови мо-
гу да заседају и доносе од-
луке. Основни услов је био
да се сакупе људи "прису-
ство којих је довољно" ("ко-
јих", на латинском "кворум",
други је падеж множине му-
шког рода од заменице "ко-
ји"). Постепено је реч "кво-
рум" постала потпуно само-
стална и добила је у прав-
ном језику значење које да-
нас има.

КАУБОЈСКА

СЕДЛА

Индијанци су најчешће
јахали коње без седла.
И то је представљало
велику разлику између њихо-
вих и каубојских коња који
су били разнобојно окићени.

Седла, такозвана "енглес-
ка", служила су само за у-
крас и спорт. У седлима јаха-
ча из Тексаса налазио се и
прибор за рад, од кога је за-
висио њихов живот. На своја
дуга путовања морали су да
носе тежак пртљак а у мо-
ментима опасним по живот,
не падајући с коња да се о-
каче о задњи ункаш.

Облик седла уопште, био је
инспирисан арабљанским ти-
пом који су увели, у исто вре-

ме кад и коњицу, конквиста-
дори. На понеком од тих се-
дала се може видети, осим
других необичних детаља и
један у облику паткиног кљу-
на који досеже до задњег уг-
каша где се привезује ласо...
и по потреби — јахач. Зад-
њи део седла је подигнут као
наслон од фотеље што није
наодмет после напорног ја-
хања од 12 до 15 часова.

Каубоји јашући стоје у у-
зенијама да би боље хитну-
ли ласо. А саме узеније са
прећицама су често прекри-
вене дугим кожним цепом,
званим "тапидеро", који штити
ноге од хладноће и бодљи
каве траве. Канцери уз-
да и узенија, колани, ком-
плетирали су опрему седла и
његову тежину која достиже
и 20 килограма.

Цена комплетне опреме са
украсима који су покаткад
били веома богати износила
је и до хиљаду долара. На-
равно да седла за свакоднев-
ну употребу нису била ова-
ко скупоцена.

Где је мост?

Почетком априла ме-
сеца ове године на јед-
ном не много промет-
ном мосту крај села
Килерна, у Шкотској,
појавила се једна група
људи у радничким ком-
бинезонима који су а-
цетиленим апаратима
за заваривање почели
да га демонтирају и
односе делове његове
конструкције. Станов-
ници села Килера нису
ништа посумњали јер
се о уклањању овог мо-
ста често говорило. Три
дана касније предсе-
днику општине пријави-
ла се друга група рад-
ника да би се распита-
ла где се тачно налази
мост.

— Па мост је демон-

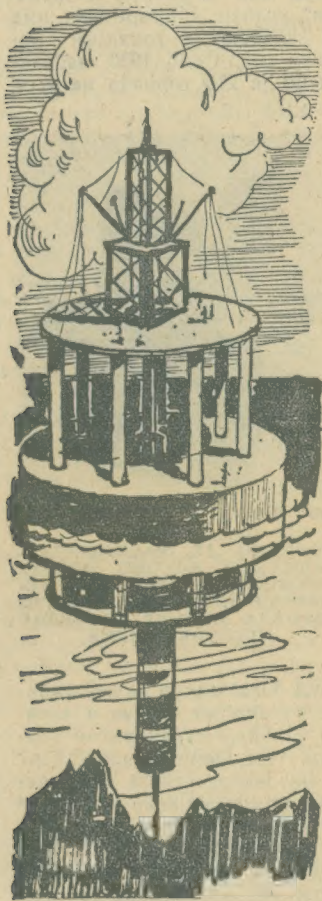
тиран! — одговорио им
је он.

Настала је забуна јер
су радници тврдили да
су они одређени да тек
обаве тај посао. Најзад
је и председнику и рад-
ницима постало јасно:
вешти и смели крад-
љивци и препродавци
старог гвожђа усред
бела дана "дигли" су
цео мост и његове де-
лове однели у непозна-
том правцу. Занимљи-
во је да је сеоски по-
лицајац готово читав
дан престајао гледају-
ћи како "радници" у
зноју лица свога демон-
тирају мост.

НАФТА ИЗ ОКЕАНА

Пловни објект загнурун го тово двадесет метара испод морске површине; десет метара изнад таласа платформа с торњем за бушење, простором за слетање и узлетање хеликоптера и становима за радну посаду од 40 особа: то је „Плава вода“, најновији пловни уређај за тражење нафте далеко од обала, на пучини мора и океана.

Последњих година инжењери и техничари конструисали су више смелих и успешних уређаја за тражење „течног злата“ на морском дну. Све до ове године трагања за „океанском нафтом“ вршена су помоћу проверених метода. Наиме, на металним стубовима, подизана су чврста непокретна вештачка острва с торњевима за подводна бушења. Помоћу ових острва постигнута су, на пример, знатни успеси у Каспијском мору јер се на основу проучавања састава обала и њиховог копненог залеђа са сигурношћу могло тврдити да на дну мора бити нафте. Међутим, за тражење, откривање и испитивање потпуно нових нафтосних „поља“ на пучини по јединици мора и океана, била су неопходна покретна, пловећа острва која би могла без великих трошкова прелазити с једног места на друго.

Једна америчка фирма начинила је 1952. године прво пловеће острво за бушење морског дна. Био је то, данас већ конвенционални „челични сплав“ који се помоћу нарочитих ногу-подупирача уклапао у морско дно када је требало вршити бушење. Недостатак ових „челичних сплавова“ је у томе што његове ноге-подупирачи на склапање ипак имају ограничену дужину, тако да се испитивања могу вршити само до одређених, и то не нарочито великих дубина. Таквих пловних острва данас у свету има око стотину. Разуме се да је од појаве првог „челичног сплава“ из године у годину померана дубинска граница до које су стизале бушилице што су на дну мора и океана тражиле нафту. Године 1957. та граница је износила 32, а прошле године 60 метара. Граница од 60 метара превазиђена је тек конструисањем „Плаве воде“, пловећег острва чија се једна половина налази испод, а друга изнад површине мора. Помоћу „Плаве воде“ већ су вршена бушења на 92 метра дубине. Стручњаци, међутим, тврде да ће бушилице „Плаве воде“ моћи да оперишу на дубини од 300, а временом и 500 метара.

ЗАНИМЉИВЕ БРОЈКЕ

Укупан број сачуваних дела у историји човечанства цени се на 100 милиона. Од тога 30 милиона су књиге, а остало су мањи штампани списи.

У књигама је сакупљено многовековно искуство и знање човечанства. Грандиозни обим те „спољашње памети“ недоступан је мозгу једног човека. Јер, ако би један човек током 50 година читао по два часа дневно, он би усвојио мање од једног милионитог дела знања скупљеног у књигама.

У свету се сваке године објави око 5 милиона чланака а штампа око 65 милиона страница техничке литературе, што чини 100 хиљада томова од којих би сваки имао 600 страница. Само за чување ове литературе потребно је 300

километара библиотечарских полица.

У свету има више од 80 хиљада периодичних издања.

Сваког минута у свету

се штампа око 2 хиљаде страница.

Број научних публикација расте у геометријској прогресији: удвостручава

се сваких 10 до 15 година.

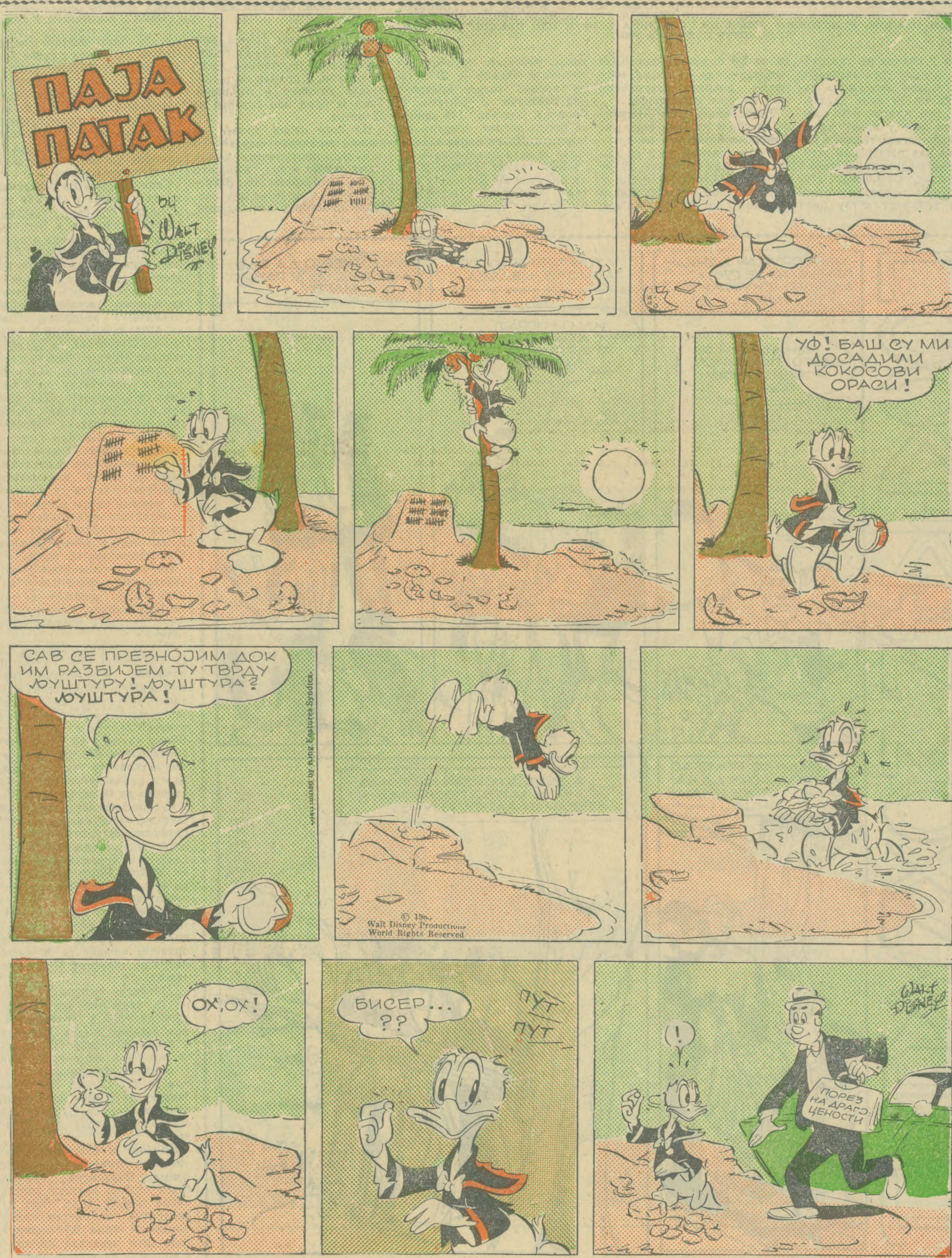
Израчунато је да кад би један хемичар, који се служи са 30 разних језика, почео 1. јануара да чита радове из своје струке, и то по 40 часова седмично брзином од 4 чланка на час, он би до краја године прочитао свега једну десетину свих радова објављених у току те године.

ЛЕК ЗА СПАВАЊЕ

Лекари Западне Немачке су недавно изјавили да је дошао крај несанице и бројању да би се заспало. По њиховом мишљењу ако човек хоће да заспи мирним сном праведника довољно је да оде у неки парк и слуша птичје цвркутање. За људе који раде физичке послове и немају времена за седење у парку, осам часова напорног рада имаће готово исто дејство.

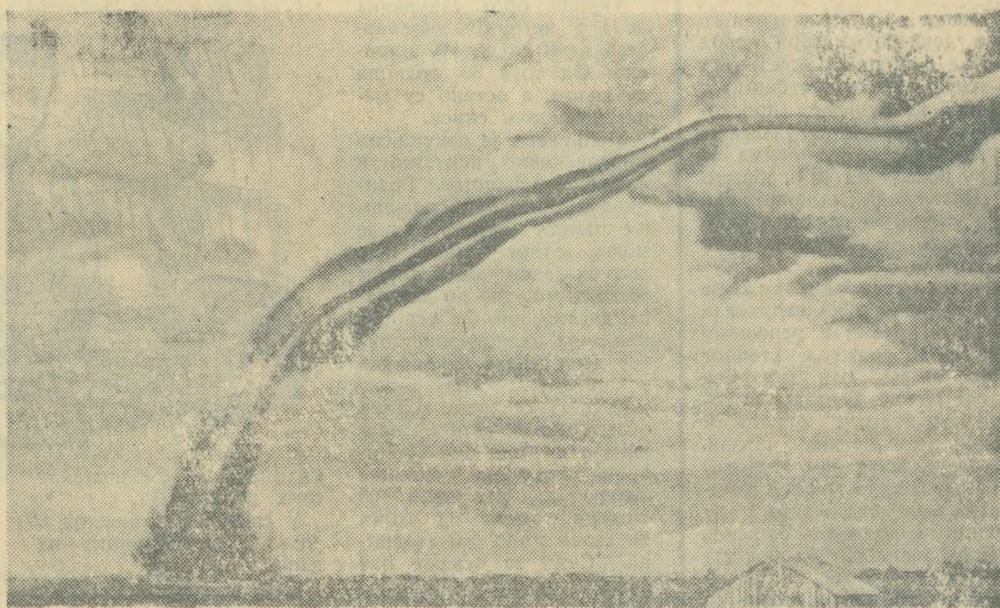
НОВИ МУЗЕЈ

Постоје музеји оружја, ратних врста украса или старих кола, али досада није постојао музеј... стеница. Међутим, од пре извесног времена уређен је и он. Основао га је немачки природњак Карл Сингер који је успео да сакупи и класификује 403 врсте стеница и стави их у витрине музеја Аскафенбург у Баварској.

Вештар који сече главе

Две поморске битке изгубљене у судару с тајфуном. Прено стотину авиона одузано са брода носача

ИНДИЈАНЦИ СУ КОЛУМБА УПОЗОРИЛИ НА ОПАСНОСТ ОД „ХУНРАКЕНА“ ЊИХОВОГ БОГА ОЛУЈЕ. ОДАТЈЕ ПОТИЧЕ ИМЕ ХУРИКАН, УРАГАН, КАКО СЕ НАЗИВА „ВЕЛИКИ РИТАР“, МОЋНИ БРАТ ТОРНАДА. УРАГАН НИЈЕ ПРОСТОРНО И ВРЕМЕНСКИ УСКО ОГРАЂЕН КАО ТОРНАДО НЕГО СЕ ВАЉА ДАНИМА И НЕДЕЉАМА ПРЕКО МОРА И КОПНА У ПУНОВСКИМ КРАТЕРИМА ОД ПО 800 КМ У ПРЕЧНИКУ. ОВАКО ИЗГЛЕДА УРАГАН КОЈИ БРИШЕ КАЛИФОРНИЈСКОМ ОБАЛОМ. У ИСТОЧНОЈ АЗИЈИ ОН СЕ НАЗИВА ТАЈФУН ИЛИ ЦИКЛОН ШТО ЗНАЧИ „У КОТУР САВИЈЕНА ЗМИЈА“

НИ МИЛИОН БИКОВА НЕ МОЖЕ СТРАШНИЈЕ ДА УРЛА ОД ТОРНАДА. ЊЕГОВО ИМЕ ПОТИЧЕ ОД ШПАНСКОГ ИЗРАЗА ЗА „ТРОМ“. РЕТКО КАДА ЈЕ ШИРИ ОД ЈЕДАН И ПО КИЛОМЕТАР. И ГОТОВО НИКАД НЕ ТРАЈЕ ДУЖЕ ОД ЈЕДНОГ ПОПОДНЕВА. НО ТАМО ГДЕ УДАРИ РАЗМЕРСКА ВА КАМЕЊЕ. ОВА ДОСАДА НАЈБОЉА ФОТОГРАФИЈА ТОРНАДА НАПРАВЉЕНА ЈЕ КОД ЦАСПЕРА У МИНЕСОТИ У САД.

М и у говору не употребљавамо увек адекватне изразе. Ако неко каже: „Ти си за мене ваздух“ а под тим подразумева „ништа“ он није у праву јер је ваздух прилично тежак! Стуб ваздуха над раширеном женском марицом представља масу тешку око 1.000 кг, а укупна тежина ваздуха који обавија земаљску куглу цени

се на 5,6 билиона тона. Када замислимо да се таква маса нагло покрене разумећемо моћ олујних катастрофа. У последњем рату Америка је изгубила на Пацифику две поморске битке али не у судару са Јапаном него са тајфуном! Прва се водила 18. децембра 1944. када је трећу америчку флоту ударио тајфун брзином од 225 км на сат,

какву развијају тркачки аутомобили. Ваљао је 20 метара високе таласе, преврнуо два разарача и оштетио 13 бродова, „одувао“ 146 авиона са брода носача, усмртио 790 морнара. Други пораз забележила је иста ова флота 5. јуна 1945. године. Тајфун је тада оштетио 20 бродова а најтеже крстарицу „Питсбург“. Командант брода је забеле-

жио: један талас с бока окренуо је брод за 10—15 степени; следећи је поломио даске на палуби, а прамац се једноставно откинуо и отпловио. Тако је брод био скраћен за 32 метра.

На који начин долази до таквих страшних олуја? То није лако протумачити. Сунце жеже земљу и воду нарочито у тропским крајевима. Загрејани ваздух се пење а у слободан простор улази свежији

ваздух. Тако настаје ветар. Пошто се Земља окреће ваздух који се уздиже увек се комеша. Уколико је то кретање брже настају веће олује.

Јачине ветра које тада могу да настану расподелио је на ступњеве још британски адмирал Бофор 1905. да би поморце упутно колико једара треба да разапну.

Сваки ветар који брише брже од 32 метра у секунди већ је оркан. Он се у Америци назива ураган а у источној Азији тајфун. Већина атлантских урагана настаје у близини Капвердских острва, испред најудаљеније западне обале Африке. Тамо су „слови“ за њихово настајање најповољнији. У рекордној години, 1933, забележен је 21 ураган са Атлантика и са вода западне Индије. Ови урагани се извесне просечно за 9 и по дана и чим стигну до копна брзо се стишавају. Над копном пресуши њихова „погонска снага“; ваздух засићен воденом паром. Али било је урагана који су трајали три до четири недеље и преваљивали до 15.000 километара. Дешавало се да се апарати за мерење ветра распруну у комаде, што није никакво чудо када у најснажнијим ударима брзина ветра достиже 400 километара на час.

Научна истраживања су доказала да би снага једног циклона била довољна да све моторе, динамо и парне машине на свету покреће три године!

Над источном обалом САД 21. септембра 1938. године је провалио невероватно снажан циклон. Ветром на највишој згради на свету Емпайер стејт билдингу у Њујорку показао је ударе ветра од 193 км на час а на другим местима чак и 240 км. Ови бесни ветрови су тако пољубави ту циновску зграду да је нагнула за 10 сантиметара.

У тропским пределима увек јаче него на умереним географским ширинама ове су олује често имале тешке последице а понекад и необичне. У Порт Ројалу на Јамајки оркан је срушио зид једног затвора и 76 затвореника је побегло у страшну ноћ. Две њиховске коњице тешке по 500 килограма захваћене орканом ношене су 32 километра по таласима Мексичког залива.

„Погонски материјал“ оркана је, како смо већ рекли тропски врео и воденом паром засићен ваздух. Повучен у хладније висине тај ваздух се ослобађа своје влажности у обилним плјусковима. Једном је над Силвер Хилс на Јамајки за 4 дана пало више кише него над Паризом и Лондоном у току две године.

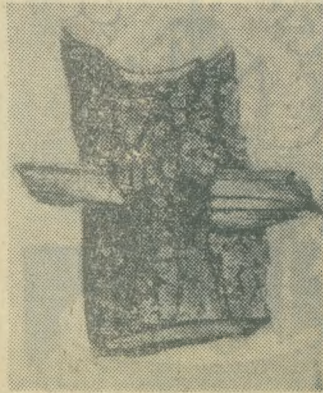
Но још је опаснији други пратилац урагана — талас плме. Вакуумска огромна снага оркана изазива пораст нивоа морске воде, тако да квадратни километар чене површине трпи 2,7 милиона тона што изненада појачава и притисак на морско дно.

Још страшнији од урагана је торнадо који настаје само када се сударе две ваздушне масе сасвим различите температуре. Торнадо може да настане и при ерупцији вулкана или приликом великих пожара у градовима, као у Токију 1923. или Хамбургу 1943. Али то су већ „вештачки“ услови, а природних има у изобиљу у топлијим подручјима. Само 1930. забележено је 215 торнада на југу

САД. Овај вихор се као сврло спушта из облака и зарива у земљу страховитом снагом. Да бисмо дали аснв слику његове снаге навишећемо пример највеће природне катастрофе у Шкотској. Олуја која је 28. децембра 1879. срушила преко 3 километра дуги Теј мост имала је само петину снаге обичног торнада који се ковитла брзином до 1.000 км на час!

Утисци очевидца су страшни. Догађало се да су кроз ваздух, ношене ветром, метале металне плочице које су људима одсецале главе као гиљотина. Једна хлањача тешка 360 кг, одлетела је 4,5 км а један црквени торњак 24 километра. Председнику једног америчког једричарског друштва сруло се лице, ноге и руке када је због опасности од олује благовремено искочио падобран из авиона али је захваћен торнадом повучен заједно с падобраном у летене ватрине. Но, од торнада људи лете кроз ваздух и без падобрана. Једна жена је ношена 11 километара и од удара о неку препреку остала размрсана. Овакви нелобровољни летови се не завршавају увек смртносно јер падање на земљу обично кочи струја ватруха која се успиње. Неки тете ношено 800 метара кроз ваздух задобило је само неколико огреботина. Жртва највеће мајсторије коју је извео торнадо свакако је био амерички северозападни „спирс Емпајер билдер“: пет вагона од по 70.000 килограма избачени су са колосека а један од њих је одлетео 25 метара далеко.

Ни Европа није поштеђена најжњих олујних катастрофа и како оне немају размере и гежину националне несреће.

ТОРНАДО ЈЕ РАСКОМАДАО БАЛВАН И ЊЕГОВО ИВЕРЈЕ ПОЗАБАДАО У ДРВО. ОВАЈ НЕОБИЧАН ДОКУМЕНТ О СНАЗИ ТОРНАДА ПОТИЧЕ ИЗ ЛЕДНЕ НАУЧНЕ ЗБИРКЕ

САД. Овај вихор се као сврло спушта из облака и зарива у земљу страховитом снагом. Да бисмо дали аснв слику његове снаге навишећемо пример највеће природне катастрофе у Шкотској. Олуја која је 28. децембра 1879. срушила преко 3 километра дуги Теј мост имала је само петину снаге обичног торнада који се ковитла брзином до 1.000 км на час!

Утисци очевидца су страшни. Догађало се да су кроз ваздух, ношене ветром, метале металне плочице које су људима одсецале главе као гиљотина. Једна хлањача тешка 360 кг, одлетела је 4,5 км а један црквени торњак 24 километра. Председнику једног америчког једричарског друштва сруло се лице, ноге и руке када је због опасности од олује благовремено искочио падобран из авиона али је захваћен торнадом повучен заједно с падобраном у летене ватрине. Но, од торнада људи лете кроз ваздух и без падобрана. Једна жена је ношена 11 километара и од удара о неку препреку остала размрсана. Овакви нелобровољни летови се не завршавају увек смртносно јер падање на земљу обично кочи струја ватруха која се успиње. Неки тете ношено 800 метара кроз ваздух задобило је само неколико огреботина. Жртва највеће мајсторије коју је извео торнадо свакако је био амерички северозападни „спирс Емпајер билдер“: пет вагона од по 70.000 килограма избачени су са колосека а један од њих је одлетео 25 метара далеко.

Ни Европа није поштеђена најжњих олујних катастрофа и како оне немају размере и гежину националне несреће.

ПОСЛЕДЊИ МОХТАЏИ

НЕНАОРУЖАН ДАНКАН ПРИВУКАО ЈЕ СЕБИ АЛИСУ ОЧЕКУЈУКИ СМРТ.

ЧИНИ ШТА ТИ ЈЕ ДРАГО! ПРЕЗИДЕМ И ТЕБЕ И ТВОЈУ ОСВЕТУ!

ДАНКАН ЈЕ ПОМОГАО СОКОЛОВИМ ОКУ ДА САВЛАДА И ВЕЖЕ ИНДИЈАНЦА.

У ТОМ ТРЕНУТКУ ПОЈАВИО СЕ МЕДВЕД.

ИДИ И ИГРАЈ СЕ С ДЕЦОМ! ОСТАВИ МУДРЕ ЛУДЕ НА МИРУ!

АЛИ, УМЕСТО ДА ОДЕ, МЕДВЕД ЈЕ ЗГРАБИО МАГВУ.

А ТАДА, КРОЗ ТАЈНИ ПРОЛАЗ КОЈИМ СЕ МАГВА ПОСЛУЖИО, ИЗВЕЛИ СУ АЛИСУ У ШУМУ.

ОНИ ЈОШ ВЕСЕЛЕ ЉУДЕ

СТАН ЛАУРЕЛ

ОЛИВЕР ХАРДИ

Као и Чаплинови, још се по читавом свету са огромним успехом приказују филмови у којима играју Стан Лаурел и Оливер Харди. На телевизијским екранима они су сада најтраженији комичари. Иако овај познати дуо није снимало ни један филм од 1950. године, цео свет воли и тражи ова два класична комичара.

Харди (онај дебели) умро је 1957. од срчане капи у својој 65. години. Сада, Лаурел неуморно гледа на телевизији или у биоскопу филмове, преко 200 њих, у којима су играли заједно и гледа само Хардија за кога сетно каже:

Стан Лаурел и Оливер Харди и данас су у кинотенама и на телевизијским екранима најтраженији глумци

чар тврди да је вештину миике научио од Лаурела.

Техничка упадица

— Он ме фасцинира, тако је комичан!

Једном приликом је испричао анегдоту о њиховом познанству 1926. године.

Стан Лаурел, комичар енглеског порекла био је једно време дублер Чарла Чаплина, а Оливер Харди, крупан и дебео глумац, јужњак, играо је улоге издајника. Сваки од њих имао је већ за собом глумачку каријеру.

Три дана пре снимања једног филма, Харди, иначе велики сладокусац, пекао је овчији бут. Кад је печење хтео да извади из рерне, суд се оклизнуо и усидана маст га је опекала по руци. Да се не би дангубило, одлучено је да га замени Стан Лаурел, али је требало изменити сценарио, пошто је овај глумац био мали и мршав. Кад се Харди опоравио дошао је у студио и упознао се са својим замеником. Отада је настала комбинација дуга 24 године.

Стан Лаурел имао је тада 37, а Оливер Харди 35 година. Постали су неразводни, готово једна целина. Један без другог као да нису знали много. Никад, нису напустили на повољну критику Чарла Чаплина, али је њихова популарност стално расла. У свету их познају под 16 разних имена, али ипак сви их највише знају као „дебели и мршави“ иако многи не разликују ко је од њих мршав а ко дебео.

У Кини их зову мудри марионетари и његов скромни кули. Марсел Марсо, познати француски пантомими

ЈЕДАНАЕСТО-ГОДИШЊИ ПАДОБРАНАЦ

Једанаестогодишњи дечак из Бугарске Велери Калупцијев извео је пре неколико дана свој први скок падобраном. Дечак је искочио из авиона на висини од 1.000 метара и по свим правилима спустио се на земљу. Велери је син пуковника Калупцијева, светског рекордера у скоку падобраном за 1958. годину.

Извори смеха

Лаурел и Харди највише воле да снимају филм у коме сви пролазници једни другима цепају одела, или када се десетине аутомобила сударају. Сви се ови филмови обавезно завршавају урнебесом.

Читава комичност Стана и

У ствари, главни је увек Лаурел: он је стваралац дховитих упадица, он је стварао рекламу и закључивао уговоре, сам је измишљао садржај филмова. Харди је увек волео, онако тежак, да се одмара и да ништа не ради.

Напад на телевизију

Колико симпатични толико и скромни, ови ортаци нису били свесни своје велике популарности и 1932. су одлучили да проведу годишњи одмор у Европи. Свуда где су се појављивали стварала се гужва. У Глазгову је било 30 рањених приликом „напада“ на ова два популарна глумца. У Паризу их је примио председник републике и они су прошли колима дуж Јелисејских поља као владоци. У Ирској су их дочекали са фанфарама. На свим црквама су звонила звона у њихову част и — они су плакали од радости.

Године су прошле. „Фра Диаволо“, „Циганка“ и други филмови давани су исто тако често као и Чаплинова „Потера за златом“ или „Једна ноћ у опери“. У Немачкој, сваки њихов филм се приказивао по шест месеци. Откако се њихова популарност повратила преко телевизије, многи су захтевали да сниме још неки филм. Али се тада Лаурел разболео. Тек што се мало опоравио, Харди је добио срчани напад и умро. Стан Лаурел се онда повукао у миран живот и сад једино живи од не заборављених успомена везаних највише за његовог друга.

О ЕНЦИКЛОПЕДИЈАМА

Дело Плинија Старијег „Природна историја“, које је написано у 1. веку и које се може сматрати неком врстом енциклопедије, било је вековима популарно. Оно је у 15. веку доживело 39, а у 16. веку 89 издања.

Старогрчка реч „енциклопедија“ била је у средњем веку сасвим изишла из употребе да би се поново појавила у време ренесансе. Тада је ту реч први употребио, 1501. године, Георгиј Вала у предговору једног свог трактата. Ускоро се реч „енциклопедија“ појавила у наслову књиге И. Рингелберта „Ноћни радови или, краће, најпотпунија енциклопедија“ (1529) и Павла Скалича Ликсијског „Издања енциклопедије или круга наука, како свештених тако и световних“ (1559). Обе ове књиге чак се ни издалека не приближавају нашем схватању о енциклопедијама.

У наслову једног заиста енциклопедијског дела реч „енциклопедија“ први је употребио Алшted 1620. године: „Енциклопедија за курс филозофије“.

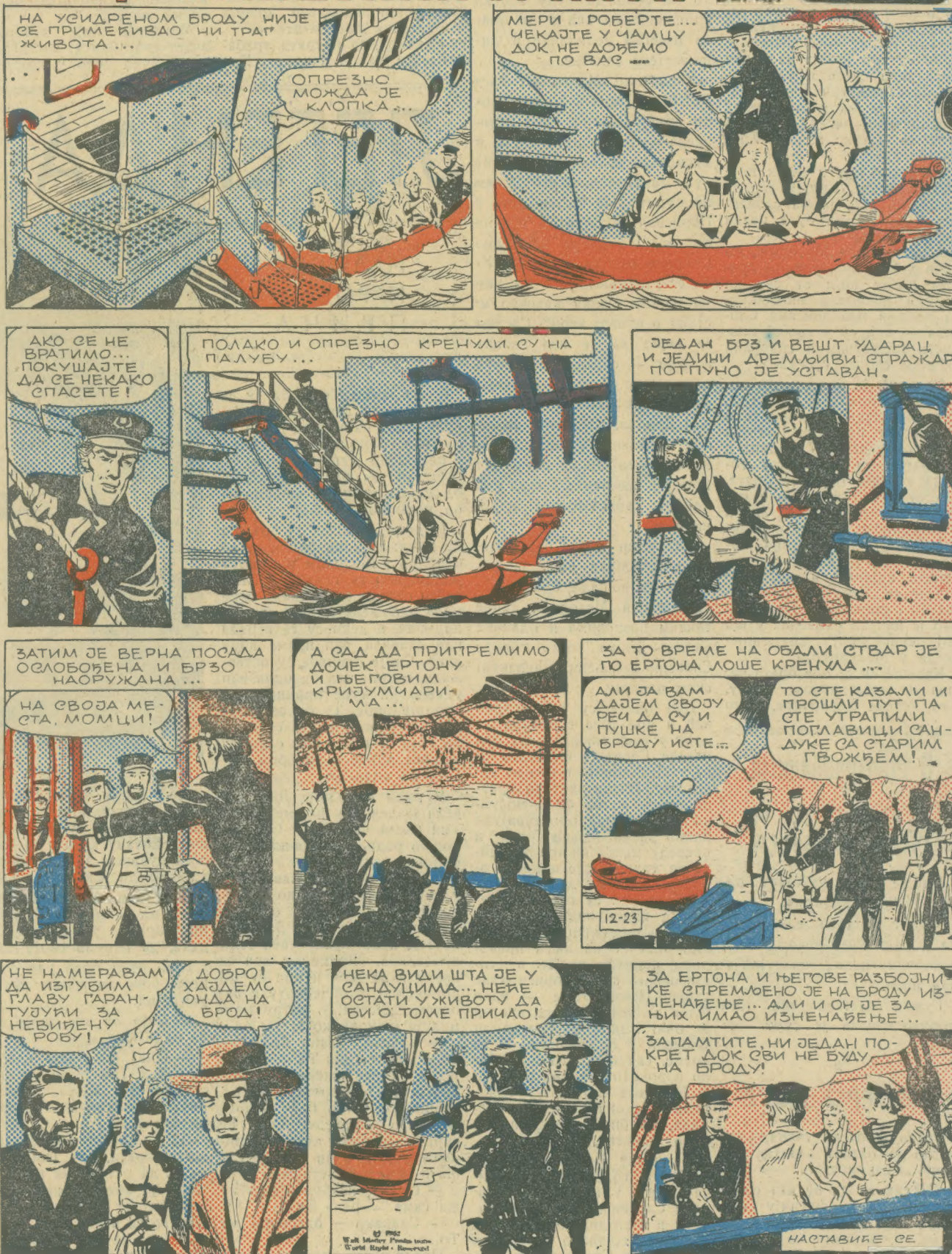
Упућивање с једне речи на другу („види такође“) први је увео Чемберс у својој „Енциклопедији или свеопштем

речнику уметности и наука“ (1728). У овој енциклопедији први пут је сав материјал био распоређен по алфавитном реду.

Најхаотичнија од свих енциклопедија 19. века била је „Свеопшта енциклопедија наука и уметности“ Ерша и Грубера. У њој су многи чланци страховито растегнути — на пример чланак „Грчка“ заузима 8 томова — и у њеном бездану „учености“ тешко се може наћи чак и најобичније обавештење. Ова енциклопедија је изишла 70 година, а ипак је остала недовршена иако је за то време било објављено 167 томова текста и 14 томова илустрација.

ДЕЦА КАПЕТАНА ГРАНТА

ПОДОМАЊУ ЖИЛ ВЕРНА W. Disney

ЋИРИЛО И МЕТОДИЈЕ

Дело словенских просветитеља, браће Ћирила и Методија, оснивача словенске писмености и културе, прихватили су сви словенски народи. Оно је не само од непроцењивог значаја за Словене, већ и само по себи има општи културно-историјски значај

Навршава се 1100-годишњица како су браћа Константин (Ћирил) и Методије кренули из Византије у далеку кнежевину Моравску да у њој проповедају хришћанску науку на једном дотада у цркви савим непознатом и непријатном језику — словенском. Само су три језика за цркву била тада света и уважавана: латински, грчки и јеврејски, јер је на њима, према хришћанској легенди, био стављен натпис изнад Христовог крста.

Ни један други језик није био достојан ових, а сад се наједном, ето, јавља словенски и тражи да буде један од ових „светих“.

Константин и Методије, рођени у Солону, древном грчком граду који су све до бедна дотичала многољудна насеља македонских Словена — већ су у својој младости познавали и говорили језиком својих суседа.

Отац им је био високи византијски одличник, а мајка, како легенде кажу, можда и словенског порекла. Константин, рођен око 827. године и Методије, за око десет година старији од свог брата, већ су у младости били познати као врло учени људи. Животописци истичу нарочито ученост Константина, коме су биле познате све тадашње највише науке. Методије се, међутим, прво по светио световним стварима: био је царски намесник у једној словенској кнежевини негде у Македонији.

Касније су се оба брата нашла на заједничком послу. Као верске мисионаре, врло

учене, зналце многих језика — византијске државне власти сладе су их у Самару код Багдада, и међу Назаре на Крим, чија је држава у то време била врло моћна, и то не само да буду верски проповедници већ и да обаве извесне политичке и дипломатске задатке.

У далекој Моравској кнез Растислав, настојећи да створи цркву која би била независна од немачких бискупа и мисионара и, тако створи потпуно самосталност својој земљи, упутио је 862. године у Цариград посланство чувено по својој поруци: „Ми смо Словени прости људи... Учитеља немамо који би нам на нашем језику казивао истину о правој вери“. Сасвим је јасно да се иза овакве поруке — скривала дубока политичка молба. Владари словенских земаља у Средњој Европи, изложени снажном притиску франачке државе, настојали су да траже помоћ и савезнике у тада још моћној византијској царевини.

Увидевши значај ове поруке византијски двор је одлучио да пошаље браћу Константина и Методија, вичне таквим пословима и одличне зналце језика којим говоре Словени насељени у византијском царству.

Два брата су се сигурно већ и пре тога спремају да пођу у неку мисију међу балканске Словене, нарочито оне у Македонији и њеном суседству. Иначе за тако кратко време не би било могуће да створе одговарајуће писмо за словенски језик и преведу многе књиге потребне за хришћанске црквене обреде. Језик македонских Словена они су свакако знали од своје најраније младости. Створивши сада и писмо, они су на њега преводили црквене књиге и састављали своје оригиналне списе. Према томе — први језик словенске књижевности је онај којим су говорили Словени у Македонији. У то време, свакако, још није било нарочито великих разлика у језицима којима су говорили појединачна словенска племена, ма била међусобно и врло удаљена.

У далекој Моравску кренула је 863. године најзначајнија мисија у културној историји Словена. Дело Константина и Методија било је радосно прихваћено од самих Моравских Словена. Али нестабилност политичких при-

лика, огроман притисак Франака, државне смутње у словенским државама, интриге немачких свештеника и неповерење римских црквених до стојанственика — стално су угрожавали велелепно замишљено и започету мисију словенских просветитеља.

У неколико наврата требало је да одлазе папама у Рим

да се правдају од клевета; да издрже огромну борбу и пред латинским свештенством докажу да се и на „словенском језику“ може служити у црквама јер је „он језик живих људи и народа који је Христу исто тако близу као и римски и грчки и јеврејски“.

Приликом једног пута у Рим умро је Константин који се пре смрти закаљује и добио име Ћирил (869); сачувао је у једној римској цркви где је све до XVIII века чуван његов саркофаг, а потом је нестало.

Величанствена је његова последња порука брату Методију: „Ех, брате мој. Ми смо се заједно упрели да оremo једну бразду. Завршио сам дане своје и падам на њиву дела нашега. Ти много волиш планину (манастир) и тишину неизмерну. Али због планине не напуштај дело и учење наше...“

Методије није заборавио завет свог брата: наставио је заједничко дело у државама

панонских Словена иако је од стране немачких свештеника и бискупа прогањан и злостављан. Три године је провео у тамници, трпео зиму и глад, батине и „све муке овога света“. Када је умро (885) њихово дело је пресакло у панонским словенским државама, али су га њихови ученици пренели у Македонију, међу Словене који су и дали свој језик великим просветитељима.

На обалама Охридског језера њихови верни ученици Климент, Сава, Горазд, Јеванђелистар и други ударили су темеље словенској књижевности која је одатле зрачила у све словенске земље и касније се у свакој посебно развијала.

Ћирилу се приписује „обретеније“ (проналазак) првог словенског писма — глаголице, које се најдуже одржало код Хрвата и било чувено не само као писмо „попова глаголаша“ — већ и као писмо којим су дуго писане јавне исправе.

Ћирилицу, једноставније писмо, сматра се да је саставио Климент Охридски. Већ од најранијих дана она је врло радо примљена међу свим Јужним Словенима. Чак су се њоме потписивали и хрватски великаши још у XVI и XVII веку, а први стихови у дубровачкој књижевности на народном језику (1421—1430) — записани су ћирилицом.

Дело словенских просветитеља, браће Ћирила и Методија, оснивача словенске писмености и културе прихваћено је у Македонији, Бугарској, Хрватској и Србији, у Русији, и оставило трага међу Словенцима, Чесима и Пољацима. Касније се међусобно прожимало кроз књижевна дела нарочито југословенских и руског народа. Оно је не само од дубоког и непроцењивог значаја за Словене које је увело у круг културних народа, већ има и светски културно-историјски значај.

МАЈМУНСКА ПОСЛА

Управо су посетиоци једног ресторана у месту Дула-Фонтен, у Француској, пили кафу кад се на вратима појавио један повећи шимпанза. Не секирајући се нимало због узбуђења које је међу гостима и особљем настало, он је мирно сео за један сто, раширио салвету и почео да једе банане и поморанце из корпице пред собом. Тад се сав изнебуљен појавио и његов чувар. Чито, тако се звао овај седмогодишњи „незвани гост“, морао је да се врати у свој кавез у зоолошком врту из кога је побегао.

Пре примања у зоолошки врт Чито је био дуго времена звезда у једном циркусу.

★

Из берлинског зоолошког врта такође су побегла два мајмуна, али на различите стране и тако показала своје потајне наклоности.

Онај који је волео друштво ушао је у један аутобус на једној станици и поделио изненађених путника. Ваграсци, нимало расположени према овом трапавку, приморали су га да се врати у кавез пошто су га прописно окупали водом из својих шмиркава.

Други, који је волео пиво, сео је учтиво за један шанк у једној крчми и испразио све чаше испред себе. Газда му је понудио још једну боцу и он је успео да је таман попије кад су дошли по њега.

ЛЕГЕНДА О БАХ ТИН

МАЛАЈСКА НАРОДНА ПРИЧА

Два брата То и Ба су се возили сампаном, малајским чамцем на једра, ве слајући бамбусовим веслима и певушећи једноличну песму. Лица су им била заштићена од сунца великим шеширима од палмовог лишћа.

Овде људи живе од рођења на води: њихови преци су се бавили риболовом и они су продужили ту традицију. Жене су одувек на сампану спре мале уловљене рибу и кувале пиринач, а деца су се играла или спавала, већ према добу дана. Своје сампане су остављали једино кад би одлазили у село да купе пиринач или продају рибу. Ту би се задржали у разговору са сељацима који су волели да слушају њихове приче о храбром животу на води.

У кући породице Дао живела је девојка по имену Бах Тин (Бела чедност). Отац је држао радњу с печачким прибором.

То и Ба су често навраћали у ову радњу и обично се задржавали дуже од осталих младића. Гледали су Бах Тин која је кроз радњу увек само пролазила. Временом она се навикла на њих и они су јој причали о свом животу и лепотама месеца, о ветру који милује њихову косу.

— Слушај, млади брате — рече једног дана То — ако се један од нас ожени Бах Тин другом ће она постати сестра. Њено присуство биће радост за наше погледе. Она ће справљати рибу, кувати пиринач певајући а ми ћемо је слушати са задовољством.

— Она ће изабрати свог мужа сама — рече Ба.

— Свакако — одговори му То.

После неког времена једног дана обојица скочише у воду

да се окупају, затим се вратиле на сампан, обукоше најбољу одела која су имали, узеше лаковану кутију са најбољим дуваном за жвакање, поклон млади, и кренуше у село.

Видели их свечано одевене Бах Тин се повуче у дубину просторије, пред олтар предака, да измоли своју срећу.

Њен отац брзо узео дуван-кесу, поче да жваће дуван и упита их:

— Који од вас двоје жели да буде њен муж?

— Онај кога она изабере!

— Бах Тин је мудра и усрећује свог мужа. Његовог брата ће волети као сестра — додаде отац.

Да би дознала који је од њих старији, Бах Тин им предложи да остану на ручку. Обицај је био да млади понуде штапиће за пиринач старијем. То се и сад деси.

Ускоро је био утврђен дан венчања и оно је прослављено с многим пријатељима. Али

Ба, млади брат, тог дана се није појављивао. Усред ноћи поче да дува страхан ветар. Таласи су претили да преврну сампане. Бах Тин помисли: „Онај ко се сад нашао усамљен на друму, мора умрети од ужаса!“

Ба је био већ далеко од својих вољених обала. Ишао је сећајући се Бах Тин, њеног лепог лица које је зрачило као месечина у води. Кад је стигао до црне шуме он пође под њен тамни свод: лијане су се размицале правећи му пут и одмах се за њим сплитале. Уморан, седе на једно срушено дебло. Желео је смрт и она је ускоро дошла. Недалеко од места где је седео изникло је младо дрво.

Како Ба није долазио То пође да га тражи. Пошао је по траговима које је брат иза себе остављао. Са једног имања зачу лавез пасва, тачно као да изговарају име његовог брата:

— Ба! Ба!

Неколико црних птица прхну уз грају:

— Ба! Ба!

Кад То стиже до шуме, седе поред срушеног дебла и једна жаба закрекета:

— Ба! Ба!

Схватио је да се душа његовог брата налази у младом дрвету и пожеле смрт. Једна бамбусова грана паде на њега и он умре.

За то време Бах Тин је плакала. Чекала је мужа два дана а онда опра ноге и узе сандале. Ишла је дуго, дуго. Сунце јој је пекло рамена и сушило уста. Кад је стигла до мрачне шуме пође у њу и на једном виде како се два дрвета, једно поред другог, њишу иако ветар није померао околну дрвеће. Она паде на земљу ширећи руке према њима. Постала је лијана и везала својом љубављу два брата која су је искрено и подједнако волела.

О ШКОТЛАНЂАНИМА ПОВОД И ПОСЛЕДИЦА

Ово је можда најкраћа прича о Шкотланђанима:

Једног дана на једној улици у Единбургу леком Шкотланђанину испале из руке један пени.

Гужва настала око тога проузроковала је смрт две особе.

★

БИСТРО ДЕТЕ

Један шкотски ученик написао је овакав задатак на тему „Будућност“:

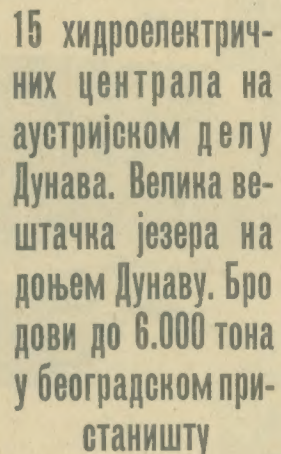
„Надам се да ћу кад одрастем имати конфекцију најбоље врсте по умереним ценама, и, наравно, мој драги учитељ ће ту имати специјалан попуст“.

»СВЕТ«
У ЗЕМЉИ

Одавно је познато да у земљи живе бактерије али је тек скоро утврђено колико су оне бројне. Раније се веровало да у граму земље има 10 милиона бактерија, данас се сматра да садржи три милијарде а некипут и више. Бактериолог Пејн каже да у простору великом као тачка може да се смести четврт милиона бактерија из земље.

Бактерије су најбројније а и безброј других животиња гамиже и врви у земљи. У једној узаној бразди земље могу се наћи милиони глиста и ларви разних инсеката. Кривица живи у земљи али и разне крупније животиње. Спашују се једноћелијске протозое спорообне су за све животне функције као што су дисање, узимање хране и избацивање, осетљивост и покретљивост. Мале гliste нематодe нису веће од десетог дела милиметра неке од њих живе као паразити на кореновима крупних биљака. Неке гliste у земљи остале су непромењене од првог праисторијског периода.

Велика вештачка језера на доњем Дунаву, морски бродови у београдском пристаништу, канали за наводњавање и пловидбу између Дунава и Тисе и Дунава и Серета, као и систем аустројских хидроцентрала уз део већ постојеће на немачком делу Дунава, измениће потпуно његов данашњи лик, природу око његових обала и неке градове поред њега. Тако ће Дунав, који већ око пола милиона година тече овакав какав јесте, до краја овог века, за мање од 50 година, изгледати сасвим другачије.

Само на данењу току Дунава дугачком 1.072 км треба реку преградити на три места: код Сипа, код Свиштова и узводно од Браиле. Тако ће се добити три велика вештачка језера чије ће дужине бити око 1.000 км, површина преко 6.500 км², односно 18,5 пута већа од површине Окридског језера, док ће њихо-

Поред нашег хидросистема Дунав—Тиса—Дунав и мађарског Дунав—Тиса, предвиђа се изградња канала који би спајао реку Серет и Дунав у Румунији. Ти канали би служили не само за наводњавање, већ и за пловидбу великих речних бродова.

језеро. Пад који ће користити хидроелектране износиће 129,2 м, а њихова снага биће 2,12 милиона киловата. Годишња производња електричне енергије достижаће 13,92 милијарди киловат-часова. Од ових централа већ су завршене и пуштене у рад две: код

ЦРТА:
Б. ВЕСЕЛИНОВИЋ

ΠΥΛΑΓΥ, ΔΕΚΑΟ ΣΑΜ!

КАЏЕШАНОВА КЋИ

ПО НОВЕЛИ
А.С. ПУШКИНА

ПОШТО ЈЕ ИЗГЛЕДАЛО
ДА МУ СЕ СРЕЂА НА-
СМЕШИЛА, ПЕТАР ЈЕ
ОПРОСТИО СВОМ
РИВАЛУ

НАСЛОНИТЕ
СЕ НА МЕНЕ!
ПОКИ КУ СВА-
МА У ВАШУ
ПРВУ ШЕТЊУ!

ТОГ ДАНА, КАД СУ МЛАДИК
И ДЕВОЈКА ДОНЕЛИ ОДЛУ-
КУ ДА ЗДРУЖЕ СВОЈЕ ЖИ-
ВОТЕ НИСУ НИ СЛУ-
ТИЛИ КАКВИ ИХ
СТРАШНИ ДОГАЂА-
ЈИ ОЧЕКУЈУ

ЈЕДНЕ ВЕЧЕРИ,
КОД КОМАНДАНТА БЕЛО-
ГОРЕКЕ ТВРЂАВЕ...

ШТА? ОПЕТ НАМ
ПРЕТИ ПОБУНА?

БАХ! СВАКОГ ПУТА
КАД СУ СЕ КИРГИЗИ И
БАШКИРЦИ УСУДИЛИ
ДА ДИГНУ ПОБУНУ, ИЗ-
ВУКЛИ СУ ДЕБЉИ КРАЈ
И ЈА НЕ ВЕРУЈЕМ ДА
ЋЕ СЕ ОПЕТ ОСМЕЛИ-
ТИ ДА УЧИНЕ НЕШТО
СЛИЧНО!

КРАЈЕМ 1773.
ГОДИНЕ, ПРОСТРАНУ
И БОГАТУ ОРЕНБУР-
ШКУ ГУБЕРНИЈУНА
СЕЛОВАЛИ СУ МНОГИ
ПОЛУДИВЉИ НАРОДИ
КОЈИ ТЕК НЕДАВНО
БЕХУ ПРИЗНАЛИ
ВЛАСТ РУСКИХ ЦА-
РЕВА.

ДА БИ ТЕ НАРОДЕ
ДРЖАЛИ У ПОСЛУ-
ШНОСТИ, БИЛЕ СУ
ПОДИГНУТЕ ТВРЂА-
ВЕ НАСЕЉЕНЕ ЈА-
ЗИЧКИМ КОЗАЦИ-
МА.

АЛИ, И САМИ ТИ
КОЗАЦИ ПОСТАЛИ
СУ У ПОСЛЕДЊЕ
ВРЕМЕ НЕМИРНИ
И ОПАСНИ

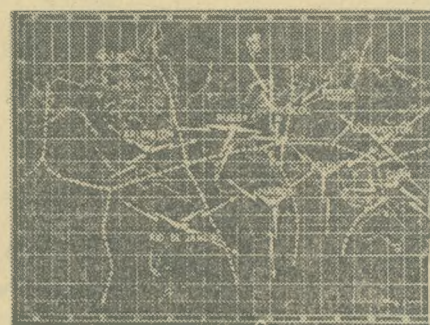
У СТВАРИ, КАПЕТАН МИРОНОВ НИЈЕ У
ТО БАШ БИО САСВИМ УБЕЂЕН АЛИ НИ-
ЈЕ ЖЕЛЕО ДА УГЛАШИ
ЖЕНЕ. ТАЈНО ЈЕ ПОЗВАО
СВОЈЕ ОФИЦИРЕ.

ГОСПОДО, ПОВЕРЉИВИМ ПИСМОМ ОБА-
ВЕШТЕН САМ ДА ЈЕ ДОНСКИ КОЗАК
И РАСКОЛНИК ЈЕМЕЉАН ПУГАЧОВ,
ПОБЕГЛАВИ ИЗ ЗАТВОРА, ИМАО
ДРЕКУ СМЕЛОСТ ДА УЗМЕ ИМЕ
ПОКОЈНОГ ЦАРА ПЕТРА II. ОН ЈЕ
СКУПИВШИ РАЗБОЈНИЧКУ ДРУ-
ЖИНУ ИЗАЗВАО ПОБУНУ
У ЈАЗИЧКИМ СЕЛИМА
И РАЗРУШИО ЈЕ НЕКО-
ЛИКО ТВРЂАВА, КОЈЕ
СЕ НАЛАЗЕ НА ПУ-
ТУ ЗА...

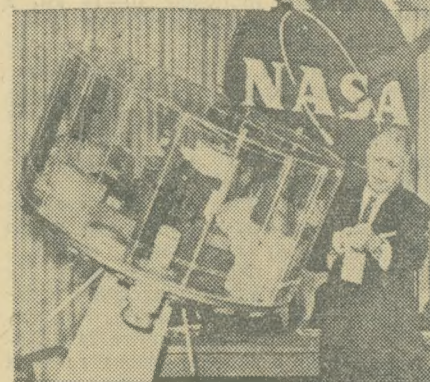
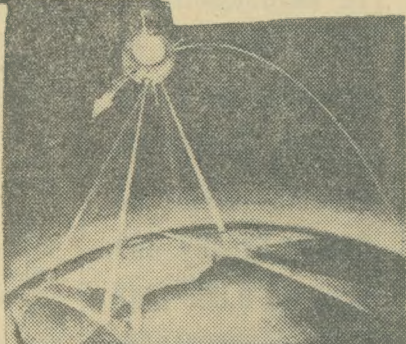

НАЈМНОГОБРОЈНИЈА МЕЂУНАРОДНА ОРГАНИЗАЦИЈА

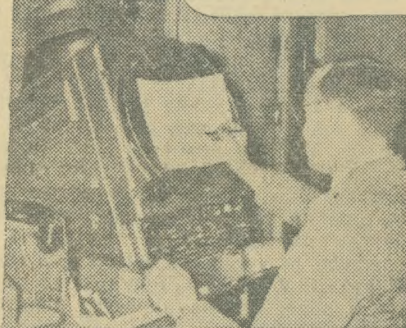
Највећа међународ-
на организација сва-
како је метеоролош-
ка, која има учлање
них 120 земаља док
Унеско само 113. По-
сматрања се врше
од Арлингтона до
Гуама и од Рио де
Жанейра до Владиво
стока.

Првог априла 1960.
године Американци
су лансирали свој пр-
ви метео-сателит;
отада их је још пет
било у орбити, али
једино је последњи
од њих остао да ра-
ди. Мада засад само
делимична, посматра
ња обећавају добре
резултате.

Сателит из серије
„Тирос“ (на слици)
бар за сада неће за-
менити метеоролош-
ке станице на Зем-
љи. Они ће само ком-
плетирати досад не-
потпуну карту о вре-
мену.

Радар је такође
део метеоролошког
арсенала — неки ме-
ђу њима су специја-
лизовани. Овај на
слици, са аеродрома
Орли у Паризу, оп-
ремљен је само да
лови облаке типа ку-
муло-нимбус који су
пуни кише. За пред-
виђање лепог време-
на служи други ра-
дар.

Метеоролошке кар-
те су за аматере не-
докучиве јер специ-
јалисти имају наро-
чите знаке којима о-
бележавају маглови-
ност, притисак, тем-
пературу, ветар, вид-
љивост, итд. (на сли-
ци).

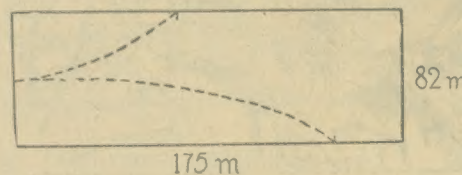
У СВЕТУ БРОЈЕВА И ФИГУРА

ЗАДАЦИ БЕЗ ЈЕДИНСТВА ТЕМЕ

Задатак број 1. Са намером да прове-
ри да ли је одсечено парче платна ква-
дратног облика, кројачица га савија по
дијагоналама и гледа да ли се они други
крајеви подударују. Да ли је та провера
довољна?

Не. На описани начин се може утврди-
ти само да ли су стране четвороугаоног
парчета платна једнаке или нису. Гор-
њу пробу „издржао“ би и ромб, али ромб
није квадрат. Потребна је још и ова до-
пунска провера — савијање платна по
средњој линији, да би се видело да ли
су углови који леже на истој страни че-
твороугла једнаки.

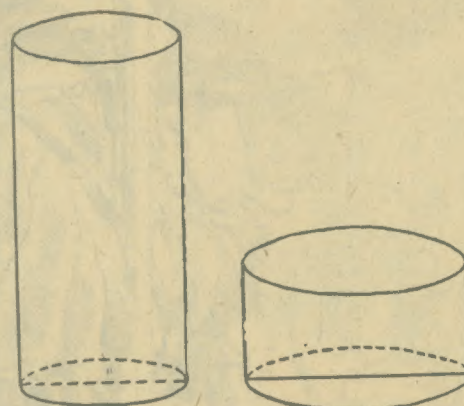
Задатак број 2. Зашто човек скреће са
правца идући затворених очију? Познат
је експеримент изведен у Венецији, на
Марковом тргу. Људима који су узели у-
чешће биле су везане очи, а задатак је
био да са једног краја трга дођу до дру-

гот краја, удаљеног 175 метара. Ни је-
дан није успео, него су сви скретали и
долазили до бочних колонада.

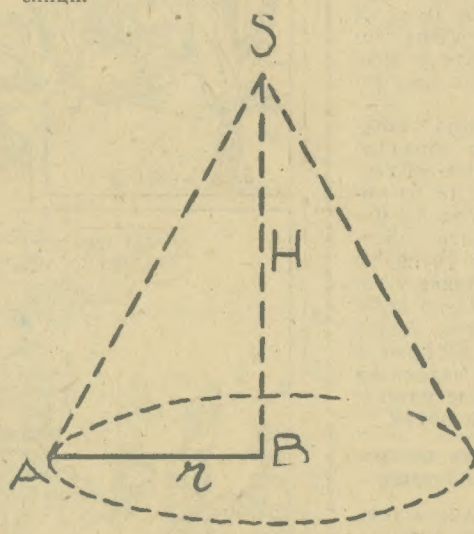
Зашто? Јер кораци левом и десном но-
гом нису исте дужине па када не посто-
ји видна контрола (контрола очима) сва
ко мора да скрене.

Задатак број 3. Која посуда са доње
слике има већу запремину — да ли плит-
ка и широка, или висока двапут ужа?
(Висина уже посуде три пута је већа од
висине плитке).

Основа плитке посуде је, због двапут
већег полупречника, четири пута већа, а
висина је само три пута мања него у ви-
соке. Огуда је запремина широке посу-
де $\frac{4}{3}$ запремине високе — чињеница ко-
ја може и да изненади.

Задатак број 4. Треба наћи запремину
купасте гомиле земље, као на доњој
слици.

Овде се не може баш сместа примени-
ти формула $V = \frac{1}{3} \pi r^2 H$, јер се ни r ни H

не могу непосредно измерити. Сналази-
ћемо се, рецимо, овако: измеримо обим
основе ($2\pi r$) и поделимо тај број са 6,28
(што је приближно једнако 2π). Тако
добивамо r — полупречник основе. Са-

да измеримо и изводницу AS , па преко
Питагориног теореме примењене на тро-
угао ABS нађемо и H : $H = \sqrt{AS^2 - r^2}$.
Са овако нађеним r и H „улазимо“ у
формулу за запремину, итд.

Задатак број 5. Извести начин да се
брзо израчуна квадрат двоцифреног бро-
ја који се завршава са 5.

Узећемо неколико примера:

$$35^2 = 1225, 3 \cdot 4 = 12$$

$$95^2 = 9025, 9 \cdot 10 = 90$$

$$15^2 = 225, 1 \cdot 2 = 2$$

На основу ових неколико примера на-
слућује се да би закон могао гласити
овако: број на месту десетица помножи-
ти са за један већим природним бројем
и том производу дописати 25. Ово на-
слућивање треба утврдити једним оп-
штим расуђивањем.

Ма који двоцифрен број који се завр-
шава са 5 има облик $10a + 5$. Његов ква-
драт је $(10a + 5)^2 = 100a^2 + 100a + 25$
 $= 100a \cdot (a + 1) + 25$. Но $a \cdot (a + 1)$ је
производ броја десетица са за један ве-
ћим бројем $a + 1$, то је помножено са
100 и сабран је број 25. Горње наслућива-
ње је било на месту.

Према томе, 85^2 бисмо израчунали ова-
ко: $8 \cdot 9 = 72$. Дакле $85^2 = 7225$, и слично.

Квадрирање троцифреног природног
броја који се завршава са 5 је већ мно-
го запетљаније. Да ли бисте могли да
нађете неко правило за тај случај?

— Атомисти и лекари знају за опасности од пролећа које поремећује функције у човековом организму

ПРОЛЕЋЕ, АЛИ...

Ако вам дозволе да посетите неки цирк, на пример онај на факултету у Орсеју крај Париза, даће вам прво бели мантил. На ревер ће вам прикрити мали осетљив филм, на коме ће се видети да ли сте били изложени опасној радијацији. У свим одељењима кроз која пролазите раде непрекидно Гајгерови бројачи и одмах праве узбуну при најмањој промени. Физичарима који тамо раде редовно се прегледа крв и испитује реаговање рожњаче. Све ове превентиве изгледаће вам нормалне па чак и неопходне.

У марту се сви радујемо доласку пролећа. Свако при жељује први леп дан да би отишао на викенд, да би радио у башти или да би тренирао неки спорт. Жене мењају своје хаљине, фризуру, шминку; мајке малају кухиње и преуређују ормаре. Сви имају утисак да се нешто повољно догађа.

— А међутим, тада смо баш сви обухваћени менгелом невидљивог, ванземаљског циклотрона који се пење све до Млечног пута — реферисано је на Првом међународном научном конгресу о звездама и здрављу одржаном прошле године у Уклеу у Белгији.

У марту, претежно, у марту — објашњава нам професор Ђорџо Пикарди из Фиренце, творца овог открића, — наша планета кружи око Сунца рекордном брзином од 45 километара у секунду или 162.000 километара на сат крећући се ка центру галаксије. Тада под правим углом сече поље магнетских сила које пролазе кроз Млечни пут.

Он види у томе — а на то се обраћа мало пажње — праву тајну пролећа и његових парадокса.

Обнова се испољава у читавој природи правом експлозијом живих снага и у исто време ствара нестабилност и неравнотежу, а ми то стварно запажамо сасвим другачије. Истраживања су заснована на радовима познатог атомисте Енрика Фермија, Нобеловца и на многим опаскама добијеним последњих година са вештачких сателита. Лекари који су се састали у Уклеу треба да тачно одреде последиче правог астрономског неуредка који утиче на наш свакодневни живот а нарочито на наше здравље.

Космичко бомбардовање које смо изложени целог мар-

та изазива у високој атмосфери огромне магнетске олује. Два француска доктора Ернест Уант и Андре Дисер, који су специјално проучавали овај проблем, доказали су да, у извесним околностима, једна обична локална магнетска олуја може да изазове праве катастрофе. Они наводе случај једног лекара од 55 година који је пошао пешком на излет у Пиринеје с торбом на леђима. Пењао се ка језеру Гоб. У тој области је тада забележен снажан електрични циклон са падом напона од 800 до 1000 волти по метру. После једног часа хода ка електричном цикло-

ну, он је добио срчани напад и пао мртав.

— Наравно — кажу два научника — олуја није једини изрок ове несреће. Човек је већ одавно латио од повишеног крвног притиска, а био је преморен, пошто је много радио у току протекле седмице. Поред тога да би што боље искористио свој викенд устао је у 4 ујутру и без застоја превалио 300 километара колима. Замор је играо вајну улогу. Без свега тога, можда би олуја код њега изазвала само малу неадекватност: млитавост ногу, тешку главу и јако лупање срца.

Човек обично у пролеће верује да је добио нову снагу, да је пун активности и прави разне глупости а не зна да је тада осетљивији и нежнији на у зимским месецима. Не постоји никаква специфична пролећна болест, али је чињеница да се у марту читав низ хроничних болести погоршава због поремећаја у природи. Ослањајући се на резултате дужег проучавања, професор Ђорџо Пикарди начинио је читаву

листу тих болести као на пример: болови од реуматизма, камен у бешици или запаљење жучи; погоршавају се и све крвне болести и неадекватности крвотока, повишава се крвни притисак, појачава артериосклероза; чешће се јавља инфаркт, наступају кризе ангине пекторис или престаје рад срца. Све су то болести пролећа. Грип и кијавица из непознатих разлога увек су јачи. То је исто тако доба кад многи путници одустају од путовања као да не знају шта хоће.

Олуја — мигрена

Сви они који пате од мигрене треба да знају за опасност која им прети, од пролећа и зато да избегавају неопозивности, да строго воде рачуна о исхрани, да слушају савете лекара а по потреби изврше и све превентивне прегледе. Али, не прети само њима опасност. И велики број потпуно здравих особа постаје преосетљив на атмосферске промене и често предосећа долазак олује, нагао пораст температуре и лако добија главобољу, јаке болове или оспе.

Шта се може учинити против ове опште опасности космичког порекла, од које ни затворена соба па чак ни дебео бетонски зид не може да нас заштити? Доћи ће свакако дан када ће неке врсте

Гајгерових астрономских бројача упозоравати човечанство о свакој магнетској олуји а лекари ће имати довољно времена да предузму превентивне мере.

То је изводљиво и већ је остварено као опит на једној клиници за срчане болеснике у Совјетском Савезу. Од почетка овог покушаја, број озбиљних обољења опао је за 45%.

Док то не буде могућно применити масовно, подржавајмо се ових обичајних савета лекара са конгреса из Уклеа: строго водити рачуна о нашем организму; обновимо све наше функције после зимског замора и учмалости.

Начин живота

Умерена исхрана; риба је прави рудник минералних соли које су врло корисне за ћелије.

Да би се очистила жучна бешика: 10 дана сваког јутра попијте једну кашику риблиг уља са неколико капи сока од лимуна.

Попијте свако јутро за ручак шољу чаја који је изврстан за чишћење бубрега.

Најзад, да бисте активирали циркулацију крви, треба сваке вечери држати 15 минута ноге у млакој води којој сте док је кључала додали 100 грама крупне соли.

ЈЕДНА СТАТИСТИКА

Према једној статистици Уједињених нација у већини европских земаља, у Канади и у САД потрошња намирница по једном становнику износи 2.700 калорија. Једино Шпанија, Португалија и Италија троше просечно 2.000—2.700 калорија. У Јужној Америци само Аргентина достиже највећу скалу од 2.700 калорија, остале државе су у другој категорији, а Колумбија и Перу иду чак испод 2.200 калорија.

Од афричких земаља ни једна не спада у прву групу. Арапске земље и оне у централној Африци спадају у групу од 2.200 до 2.700 калорија. Танганика и Ангола имају испод 2.200 калорија, а за неколико земаља нема података.

Азијске земље стоје најгоре у погледу исхране. Скоро све спадају у групу испод 2.200 калорија. Једино Мала-

ја, Формоза и Јапан имају просек од 2.200—2.700 калорија, док Аустралија и Нови Зеланд долазе у прву категорију.

У погледу употребе меса у прву групу спадају земље које троше преко 30 грама протеина по становнику. Ту спадају: Канада, САД, Аргентина и европске земље сем Шпаније, Португалије, Италије, Југославије, Аустрије, Бугарске, Грчке и Источне Немачке. Совјетски Савез спада у прву групу.

Другу групу са потрошњом од 15—30 грама дневно сачињавају поменуте европске земље, а од афричких само Мароко, Алжир и Етиопија. Остале афричке земље троше мање од 15 грама протеина дневно, а тако исто и све азијске земље осим Вијетнама и Јапана. Аустралија са Новим Зеландом спада у прву групу: преко 30 грама.

ОПРЕЗНО: ПАТКЕ!

Ви знате шта је патка? Свакако знате: то је симпатична птица трапава хода која воли воду. Али, не! Нисмо мислили на такву патку. Реч патка има још једно значење. Када у неком листу или часопису пронађете лажну, обично сензационалну вест, онда је то „патка“. Желимо да видимо да ли сте пажљив читалац. У пет кратких пасуса извучених из пет разних чланака скривено је пет „новинарских патки“.

Да бисте их приметили, поред пажљивог читања потребно је и мало знања. За оне који не буду све „патке“ открили одговор дајемо на крају.

1... било је то у срцу Африке. С групом домородаца ишли смо по трагу једног слона. Наједном, сву нашу пажњу привукла су два тигра која су нам се шуњајући приближавала. И наш лов на слонове претворио се у лов на тигрове.

2... у једном шумарку на обали Средоземног мора наишао сам на змијско гнездо. Једна широкоглава, као пепео сива и са тамном цик-цак шаром змија шарка, лежала је на својим јајима.

3... жетве цимета нарочито су богате на Цејлону. Плодови се цели пакују у сандуке и бродовима шаљу за Европу. Тек за време пловидбе плодови потпуно узру, тако да по доласку могу одмах да се међу.

4... историчари су утврдили да је Наполеон већ као десетогодишњак био примљен у војну школу у којој своје слободне вечерње часове наирадије проводи играјући се малом железницом-игračком.

5... имућни Римљанин Маркус лежи тешко прехраћен у постељи. Једна робинја доноси му пехар с куваним вином. Болесник проба и љутито каже: „Вино је страсно кисело. Додај ми циклу са шећером, ону коју ми је мој пријатељ Лације пократио 67. године...“

ОДГОВОРИ:

1. Тигрови живе само у Азији.
2. Змије шарке не легу се из јаја. Шарка доноси на свет живе младунце.
3. Зачин цимет не добија се од плодова, већ од коре циметовог дрвета.
4. У доба Наполеона железница још није била пронађена.
5. У старом Риму шећер је био непознат.

ПРВИ АУТОМОБИЛ У БЕОГРАДУ

Почетком овог столећа аутомобили нису били још довољно у употреби ни на Западу. Технички су били несавршени: највећа брзина 80 километара на сат, а потрошња бензина на 100 км. 25 литара за возила са 4 цилиндра и мотором од 60 коњских снага. Цена једног таквог аутомобила износила је 4.000 долара.

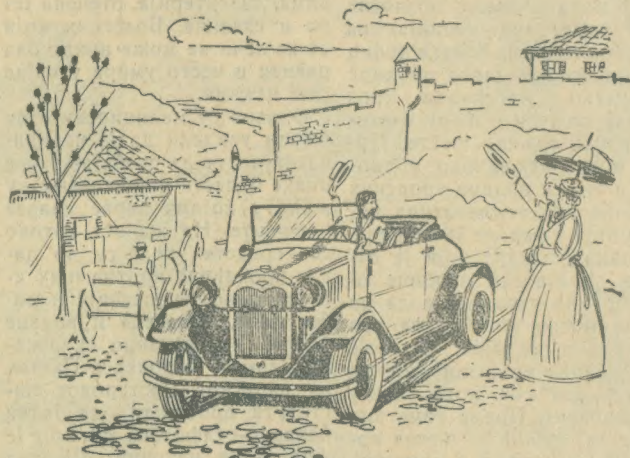
Први аутомобили појавили су се на београдским улицама 1904. године. Сопственици кола су били приватници један инострани директор банке „Андрејевић и Комп“, и представници велике трговине из београдске царшине. Двор и влада нису имали моторних возила до 1914. и фијакер је још био главно превозно средство. У балкански рат (1912) кренуло се без и једног моторног возила мада је у то време ауто-саобраћај у главним градовима Европе био јако развијен. Такси аутомобили постојали су у свим већим градовима.

Америка је била највећи произвођач аутомобила. Србија је први пут увезла аутомобиле из САД 1909. године за 232.210 динара. Следеће године увезено је мање за 116.737 динара. Ако се узме да је долар вредео 5 златних динара, онда је за ту су

му могло бити увезено петоро кола, а претходне године око десет.

Интересантно је да су у том периоду, кад није било аутострада приређиване аутомобилске трке на дуге стазе. Једну такву трку, око свега, приредио је париски „Ма-

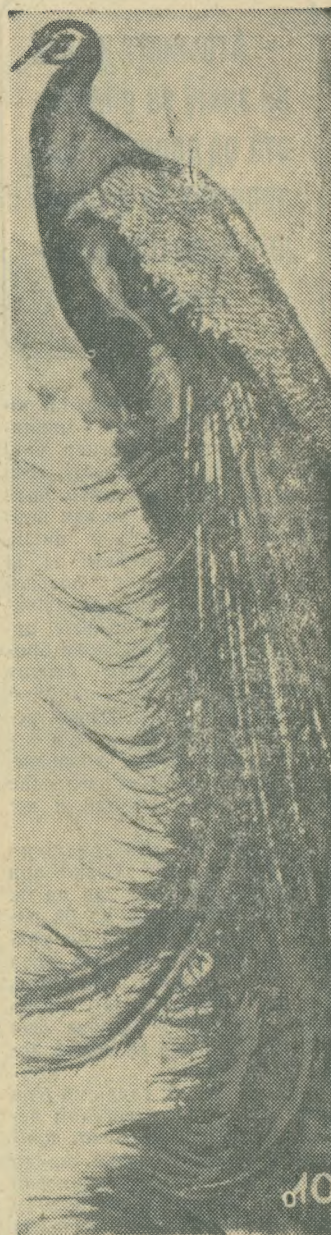
фебруара 1908. године. До Пацифика (Сан Франциско) пут је био дугачак и тежак због невремена и рђавих путева. Од Сан Франциска до Владивостока прешло се бродом и затим је настављен колим пут који је износио 5485 километара до Париза.

тен“ пре 55 година (1908) пошто је годину дана раније са успехом изведена возња Париз — Пекинг.

На тај пут око свега кренуло је 20 аутомобила из Њу Јорка по највећој зими 12.

Пут је трајао укупно 169 дана (код Жил Верна 180) и на циљу нису чинили сви Први је приспео пред редакцију „Матена“ у Паризу 35-годишњи шофер Џорџ Шустер 30. јула 1908. у 20 часова.

Природа је најма-
штовитији креатор
укусних детаља.
Капе и огрлице од
блиставог перја

ПОМОДАРИ

Животиње и птице не поручују своја одела и шешире у модним салонима, а ипак су многе од њих одевене веома укусно и често су послужиле као узор модним креаторима за разне украсне детаље. Наше помодаре из света животиња одева мајка природа. Сваки детаљ њихове тоалете има одређено значење и прилагођен је условима живота.

Зебра (1). Зебра је увек у кућном оделу — у пругастој плахи. Црне и жуте, црне и беле пруге смењују се у одређеним размацима, распоређене попречно преко тела животиње. Одело је шарено и укусно. У први мах изгледа да зебра лако може да падне у очи лаву или леопарду. Али не, све је природно узела у обзир: усред густог и разноликог раста где сенке и светлост трепере, пругасте шаре одлично камуфлирају зебру.

Казуар (2). На глави ове ретке птице из далеке Аустралије увек је укусна рожната капица-шлем, док јој је горњи део врата део перја — али у накнаду покривен дебелом набраном кожом најлепших боја: наранџастом,

плавом, црвеном. Као да је казуар ставио око врата разнобојну модерну огрлицу. Казуар не може да лети: крила су му сасвим закржљала али од непријатеља га спасавају дугачке и снажне ноге.

Ћубаста ждрал (3). Ћуба на ждраловој глави, распоређена у облику венца, блиста на сунцу као златна круна: добија се утисак да је четкаста перца жуте боје израдила рука искусног јувелира. У пролеће су ждралови бодри и активни: играју изводећи најсложеније кораци. Ћуба чини ове птице изванредно лепим а оне се још више истичу тиме што поносито држе своје крунисане главе. Ћубаста ждралови живе у Африци.

Хималајски медвед (4). Овај медвед-киш, који каз да је увек одевен у вечерње одело с белим прслуклом, може се срести само на планинама Хималаја. Дану се забавља тражењем шумских плодова: ораха, мравца и мањих животиња. Ноћи проводи на дрвету, међу гранама, а када наступи зима заглави се у дупљу каквог дрвета и спава до пролећа.

Секретар (5). Птица секретар увек је одевена у спортске „панталоне“ кројене тачно до „колена“. Оне не само што јој добро пристају, већ су и практичне. Секретар је становник степских области Африке и панталоне му штите само горњи део ногу. А

доњи, неодевен део, баш је погодан за лакше трчање кроз траву у којој тражи мале глодаре, гуштерове, па чак и отровне змије с којима овај „спортиста у кратким панталонама“ лако излази на крај.

Кондор (6). Код кондора најпре ће вам пасти у очи снежнобели паперјаста окрватник који подсећа на жабо. Окрватник је диван у крас, али његова главна намена је да греје шију за време мразева и непогода. Кондора можемо с правом назвати птицом-космонаутом. Јер, овај пернати становник Америке уздиже се на висине до седам километара и лебди тамо часовима врсбајући плен.

Панда (7). Ову животињу често називају и медаедом

из бамбусових шумака. Увек је у тамном прслуклу и као да има тамне наочари. Веома је ретка животиња, живи само у Кини, и то на ограниченој територији. У зоолошким вртovima у читавом свету има свега 6 до 7 панда-медведа.

Харпија (8). У својој пририсиој хаљини, с великом ђубом-капицом, харпија подсећа на стару, дремљиву грофицу. Харпија живи у шумама Средње Америке. Права је мора за многе животиње: у стању је да у лету зареје своје оштре канџе у мањег јелена или лењивца и да као од шале подигне своју жртву у ваздух и однесе је тамо где ће мирно моћи њоме да се слади.

Орикс (9). Велика, али грациозна и хитра антилопа, ста

новница Африке, носи црну маску од дана рођења. Тако маскирана могла би право на какав карневал. Њеном успећу много би допринели и рогови: усправни, само мало уназад повијени и дугачки готово један метар.

Паун (10). Паунов скут по својој лепоти заузима, без икакве сумње, прво место међу свим скутовима који су икад красили једну одежду. Али, он није дуговечан. Средином лета паун губи свој шарени украс — перо по перо — и он ће му порастаи тек идућег пролећа кад се приближи време парења. Паунов скут често називају репом, али тај назив није тачан. Прави реп код пауна је мали и неугледан а блистава, дугачка пера су му украс којима би више одговарао назив „надреп“.

БИЛХАРЗИОЗА

Трагови болести билхарзиозе од које данас болује преко 200 милиона људи, нађени су чак и на египатским мумијама

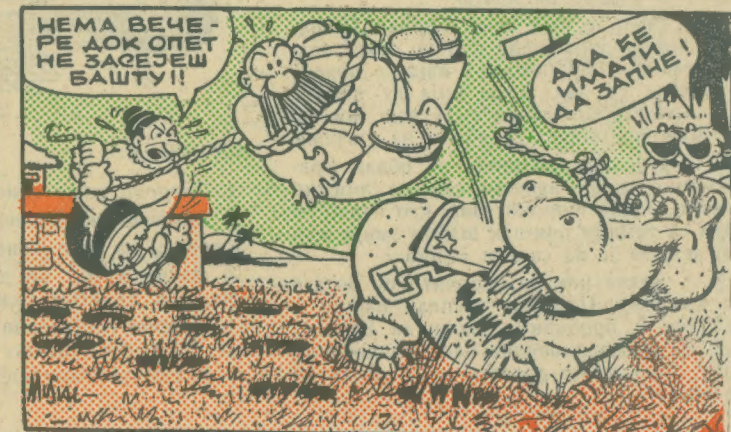
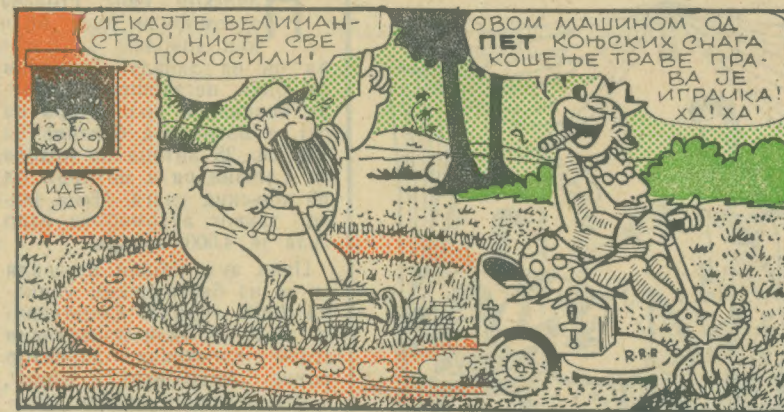
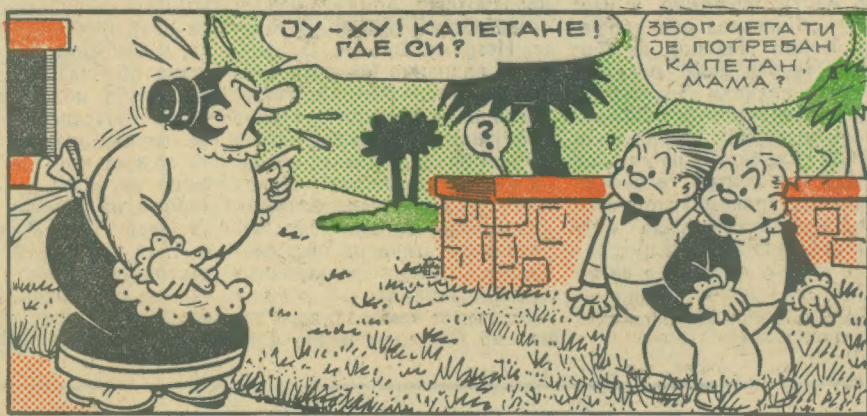
Један од најстрашнијих, мада најмање познатих човекових непријатеља је паразитски пласнати црвић трематод чија ларва продире у људски организам кроз здраву кожу и у њему изазива непоправљиве штете. Црвић живи искључиво у топлим и тихим водама тропских предела где температура никада није нижа од 18 степени. Научник Билхарз који је открио паразитске особине овог црвића утврдио је да он не би могао да опстане као ларва ако не нађе ухлебље код малог тропског пужа „*shistosoma*“ на коме живи као паразит. Према томе ако би се тај пужић — његов посредник уништио и сам трематод би био осуђен на смрт.

Последњи подаци Светске организације здравља кажу да у нарочито угроженим областима: Ирану, Судану, Египту и Бразилу од билхарзиозе болује данас преко 200

милиона људи. У неким селима ових земаља болује чак и 98 одсто становника, а врло ниска просечна старост становништва у Египту (29 година) добрим делом је последица оштећења, нарочито јетре, насталог услед билхарзиозе. Трагови овог обољења нађени су чак и на староегипатским мумијама.

Није потребно окупати се у закуженој води да би трематод продрио под кожу, довољно је само замочити прст или табан у њу. Црвић одмах стиже до крвних судова и преко њих продиру у јетру, црева, бешику и друге органе. Симптоми обољења су крварење у мокраћним органима, дизентерија, отечена јетра и слезина. Болесник који се не лечи не може никад оздравити и често умире у највећим мукама.

Одавно су медицински стручњаци увидели да је најефикаснији пут за сузбијање ове опаке болести уништавање пужића у којима ларве налазе уточиште. На жалост готово сва средства која су до данас пронађена против њих истовремено уништавају и рибе, жабе, гмизавце и водене биљке. Тек недавно су лекари Дешјен, Королер и Пастак из париског Пастеровог института пронашли да једна бакарно-сулфитска со коју је француски научник Шеврел пронашао још 1812. године, трује пужеве шистозоме а не наноси никакву штету другим воденим животињама, рибама и биљкама. Експерименти су у току и ново средство за борбу против трематоде ускоро ће се применити у ширим размерама.

ВЕЛИКИ ДИРИГЕНТ ИСТРАЈАН РАД

Велике диригенте од њиховог оркестра одваја најчешће једино смрт. До последњег тренутка држе палицу која им је као „еликсир“ живота. Ево неколико примера до које године старости су неки диригенти стајали за својим пултом. Бруно Валтер до 84. године, Тулио Сервани до 82, Томас Бичем до 81, Стјевански до 78, Ансерме до 77, Ото Клемперер до 75, итд.

Тешко је сјединити и водити стотину чланова оркестра који нису само извођачи већ музичари од ранга. Они такође имају изграђен укус, знање и сопствена схватања о тумачењу композиција које се изводе.

Диригент мора да свира у више инструмената да би их добро знао, а мора да познаје могућности извођења на свим осталим инструментима. У неку руку он је добар књиговођа. И један и други морају од прве да читају и одгонетају значење написаних страница. Шеф оркестра треба да зна шта је композитор хтео да каже и да уме из сваког инструмента да извуче оно што је потребно и оно што жели. Мора да зна напамет многа велика оркестарска дела и да многа познаје сасвим добро. Треба, уз то, да буде допадљивог лика и држања, да има челично здравље, широку културу, такт, да је од ауторитета. Најзад, и нарочито, треба да располаже необичним даром да своју музичку и физичку личност наметне члановима оркестра и публици.

Можда је највећи од свих био Тосканини, који је умро пре четири године пре но што је навршио деvedесету. О њему је сачувано много анегдота. Његово нечувено памћење, унутарни метрфном, изванредно осетљив слух, непогрешив ритам и жарка страст за музиком, све је то учинило да постане толико велики.

Пијаниста Артур Рубинштајн воли да прича о свом првом сусрету са Тосканинијем.

Требао је да свирам један од Бетовенових клавијирских концерата а никад нисам наступио са Тосканинијевим оркестром. Тешко је замислити

колико сам био нервозан. Приликом прве пробе ушао сам у дворану и сео за клавијир. Климули смо главом по кратком поступку и почели. То је била права катастрофа. Уопште нисмо свирали заједно. Његово и моје схватање Бетовеновог концерта потпуно су се разликовали. Патио сам као да ме пеку жерави-

цом. „Зар је то тај велики Тосканини?“ Пошто смо завршили први став, погледао ме је и запитало, да ли ја тако желим да га свирам. Одговорио сам потврдно.

— Врло добро — одговорио је. — Хајдемо испочетка. Тада се догодило чудо. Док сам ја малопре свирао, Тосканини је слушао и памтио сва моја темпа, све фразе, све преливе. Кад смо понављали први став, изгледало ми је да смо целог живота заједно свирали.

Мало је добрих диригента, још мање ће их бити као Тосканини. Сама природа врши селекцију. Тек када се у једном човеку стекну одлике које по правилу сусрећемо појединачне код музичара, од њега постаје велики диригент.

Као на правој утакмици

Ови пси-фудбалери Московског циркуса се тако лепо забављају играјући лопте, да се циркуса који уживају у сваког пута настаје права игри својих четвороножних „жалост“ кад их прекину у љубимаца.

ПРАВО ОДМЕРЕНО

Амерички судија Денис Баркер из Бостона осудио је једног аутомобилисту који је пре извесног времена прега-

зисао једног старца: да проведе у затвору толико дана колико његова жртва у болници.

Јесће ли
већ
чиш да...

... Ајфелова кула са 1.700.000 посетилаца, — Лувр са 817.000, — Нотрдам са 189.000 и плато испред Тријумфалне

капије у Паризу са — 456.000 далеко заостају за бројем посетилаца који се дневно аеродро-му Орли у Паризу: — 3.600.000.

... совјетски хемичари добили су из горке јасике материју која је неколико пута слађа од шећера.

... према мишљењу статистичара на сваког становника Париза дође око 2м² зеленила.

... „Фармацеутски гласник Француске“ је недавно донео вест да је потрошња жестоких

пића у Француској умањена за 30% док се воћних сокова попела на 140%.

... једно од најзначајнијих дела о вештини ратовања из 15. века написала је једна жена, Кристина од Пизе, жена једног француског племића.

... међу човеколиким мајмунима нема левака, то јест и десна и лева рука је код ових мајмуна подједнако развијена.

... у првим научним радовима о магнетизму говорило се само о ефекту привлачења маг-

нета и тек много касније било је примећено да се истонмени магнети одбијају.

... амерички град Лос Анђелос познат је по загађености ваздуха. Године 1961. само аутомобили испустили су у ваздух 965 тона угљоводоника, 250 тона азотне киселине, 19 тона сумпор-диоксида, 6.850 тона угљене киселине и 27 тона гара.

... за девет дана фабриканти лутака из целог света произведу 820.000 ових играчака.

... јазаван је једина животиња која спава на леђима.

... аутомат из кога за 1 марку може не само да се чује најновија плоча већ и сцене из истоименог филма, израдила је недавно једна фирма за прављење аутомата у Хамбургу.

... као и толико другог цвеће и азалеје су пренете из Кине у Европу око 1775. године. а у Француској су се појавиле 1815. године.

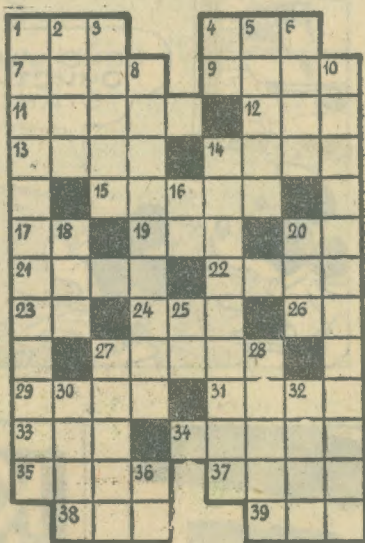
... познати писац фантастичних романа Жил Верн у часовима неса-

нице од које је годинама патео, саставио је око 4.000 разних ребуса и забавних задатака.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) течност која се добија цеђењем воћа; 4) место на Враччу; 7) турско купатило; 9) део зграде; 11) држава у Азији; 12) назив; 18) мушки свечани капут; 14) страна мушког тела; 15) врста грађевинског материјала; 17) оно матопеја лавеза; 19) дувачки музички инструмент; 20) першун; 21) неодређена заменица; 22) јужно воће; 23) два сугласника; 24) личност из индијског епоса „Махабхарата“; 26) узвик; 27) музички састав од осам чланова; 29) део мушке одеве; 31) котар; 33) течност која струји кроз крвне судове; 34) музичка лествица (м.ж.); 35) амерички књижевник („Ана Кристи“); 37) бедеми од плука; 38) народна игра; 39) личност из Голдсмитовог романа „Тамни цвет“.

Усправно: 1) град у САД; 2) личност из народне поезије; 3) поклопац; 4) хемички знак за берклијум; 5) једно савезице; 6) град у Тогоу; 8) совјетски књижевник („Педагошка поема“); 10) заједничко име највеће групе сплатководних језера на свету (Северна Америка); 14) холивудски филмски редитељ (Жан); 16) хемички

знак за молибден; 18) стопе; 20) прилог за место; 25) коњ; 27) рам; 28) утврђена осовина пута; 30) река у Италији; 32) полет; 36) гувернер Свете Јелене у доба Наполеона.

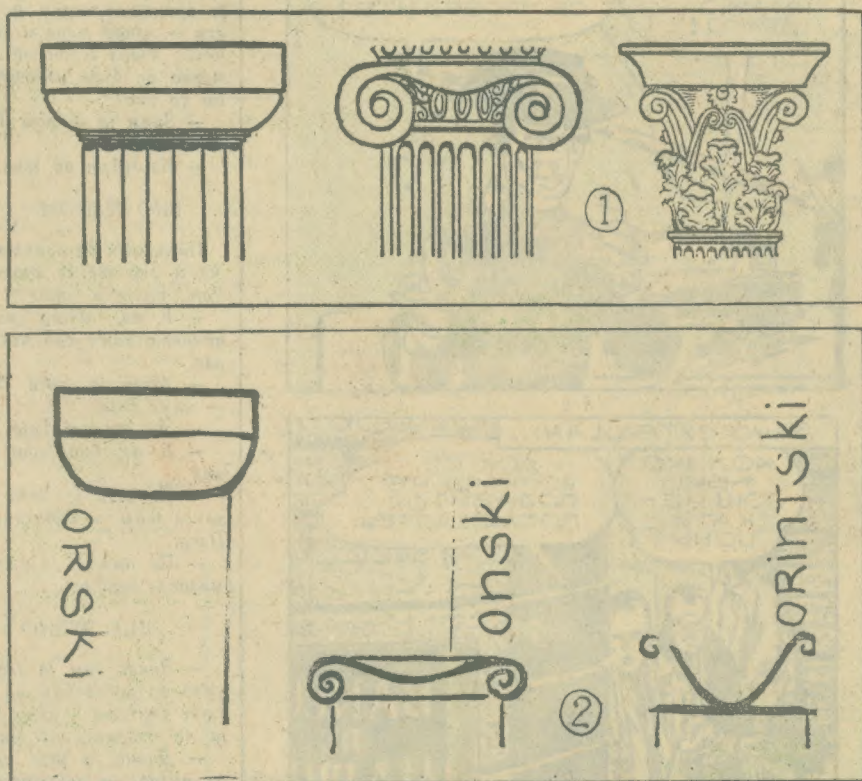
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) том; 3) ему; 6) срп; 7) стар; 9) Тана; 11) окер; 12) Игало; 14) Иго; 15) ки; 16) Ена; 17) ил; 18) скије; 20) оса; 21) ока; 22) врт; 23) ума; 24) кларк; 26) се; 27) ера; 28) ал; 29) ода; 31) Агата; 33) рита; 35) Амур; 36) Ајова; 37) ара; 38) ама; 39) они.

Усправно: 1) трагикомедија; 2) опна; 3) ето; 4) маки; 5) „У регистратури“; 6) Стикс; 8) трола; 10) алеја; 13) оне; 19) Ика; 20) ора; 22) алаге; 23) Уеора; 24) Кра; 25) Клара; 30) атом; 32) Амак; 34) Ава.

НАПРАВИ САМ

ТРИ
СА
СТУБОВИ
МА

Сваком ученику који у школи учи историју и уз њу уметност старог века, није увек лако да разликује разне стилове у архитектури. Познато је да су у старој Грчкој постојала три различита стила у грађевинарству. Разлике међу њима нај

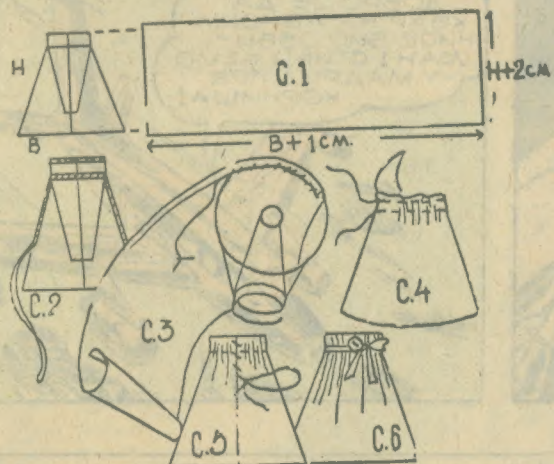
упадљивије су у начину украшавања стубова. Та три стила зову се: јонски, дорски и коринтски. Они се углавном разликују по својим капителима. Како ти капители изгледају видите на цртежу обележеном бројем 1. Ако ова три капитела па-

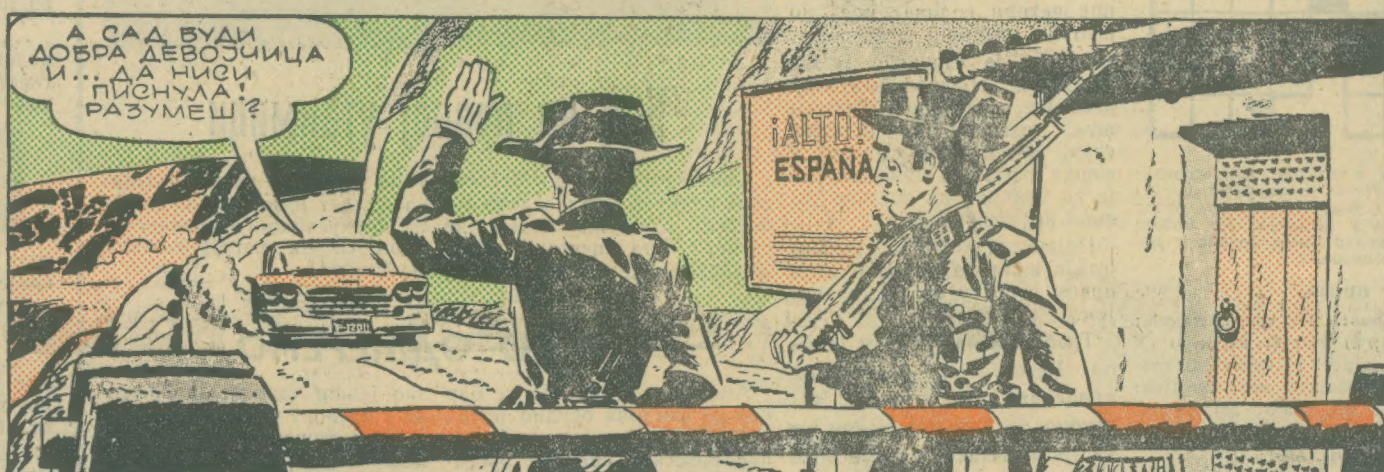
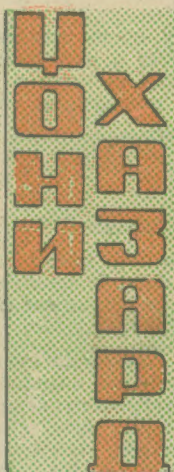
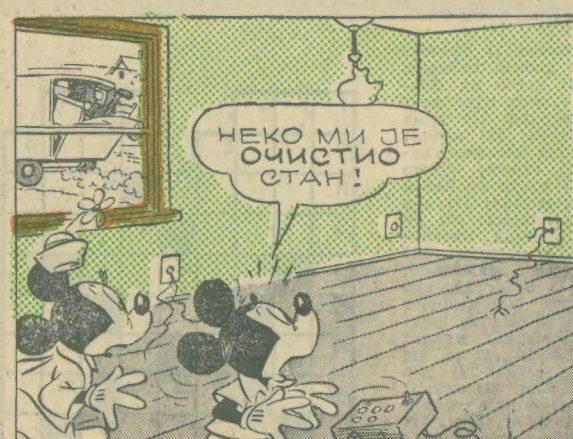
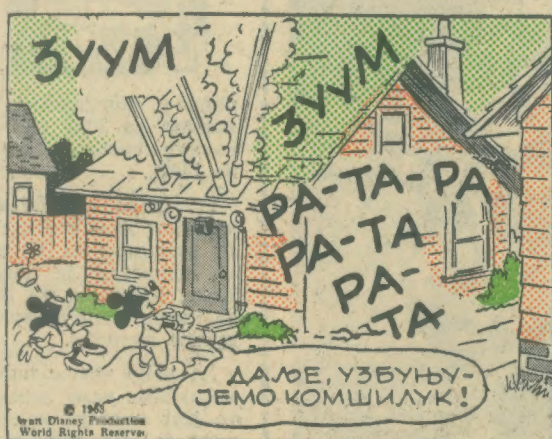
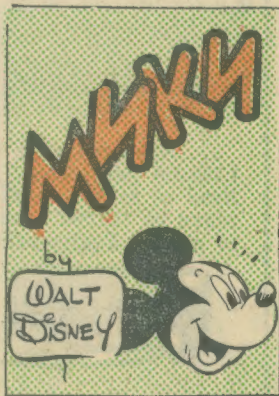
жљиво посматрате, открићете нешто заиста занимљиво. У свакој глави стуба крије се почетно слово (латиницом исписано) имена одговарајућег стила, као што вам то показује цртеж бр. 2.

АБАЖУР

Свака лампа треба да има заклон да би се ублажила сувише јака светлост. За то су најбољи абажури које са мало воље и стрпљивости можете и сами начинити. Вероватно већ имате неки метални костур од старог абажура и постоје лампе. Најпре измерите висину (Х) металног костура као и обим основне круге (В) (према нашој слици) и по овој мери — само дужи за 2 см због поруба и шире од обима круга за 1 см, изрежете комад тканине од кога желите да направите абажур (сл. 1). Металну жицу костура обавијте уском пантљиком у истој боји као што ће бити и абажур (сл. 2). Наместите тка-

нину око доњег круга костура и пришијте са унутрашње стране (сл. 3). Провуците конач на око 8 см од горње ивице тканине и затегните га колико захтева горњи део костура. Други конач провуците на 1 см од горње ивице паралелно са првим. Затегните, затим повратите око горњег круга и направите поруб са унутрашње стране (сл. 4). Побочне крајеве саставите са спољашње стране такозваном унутрашњом бодом да се саставак не би видео (сл. 5). Завршите абажур украсом од пантљике, кићанкама или чиме волите (сл. 6). Воју као и облик абажура одредите сами.

Кба-Кба!

Уређује Паја Патак

РЕАЛИСТА

— Шта мислите, децо, — пита учитељица хаке — кад би се у једном балону нашла три чувена научника: Александар Флеминг, проналазач пеницилина, Жолито-Кири, чувени физичар и хеличар, и професор Богомољци који је пронашао серум младости — изнад мора и услед неког квара један од њих морао да буде избачен, ко би то био?

— Знам ја — рече Паја.
— Реци!
— Најдебљи од њих.

БИО ЈЕДНОМ...

Пата воли да прича приче и око ње се окупиле Паја, Влаја и Гаја.
— Е, па, доста сам ја причала, хајде сад неко од вас.
— Могу ја, тета Пато, — каже Гаја.
— Да чујемо, Гаја.
— Е, па, био један бокал...
— Па шта је даље било са њим — подстиче га Пата.
— Па ништа, ја сам га малопре разбио.

НИЈЕ ЧУДНО

— Данас сам ја једини умео да одговорим на питање учитеља — каже Влаја по повратку из школе.
— Дивно, а шта те је то питао? — заинтересова се Паја.
— Ко је ставио ипенаду на његову столицу.